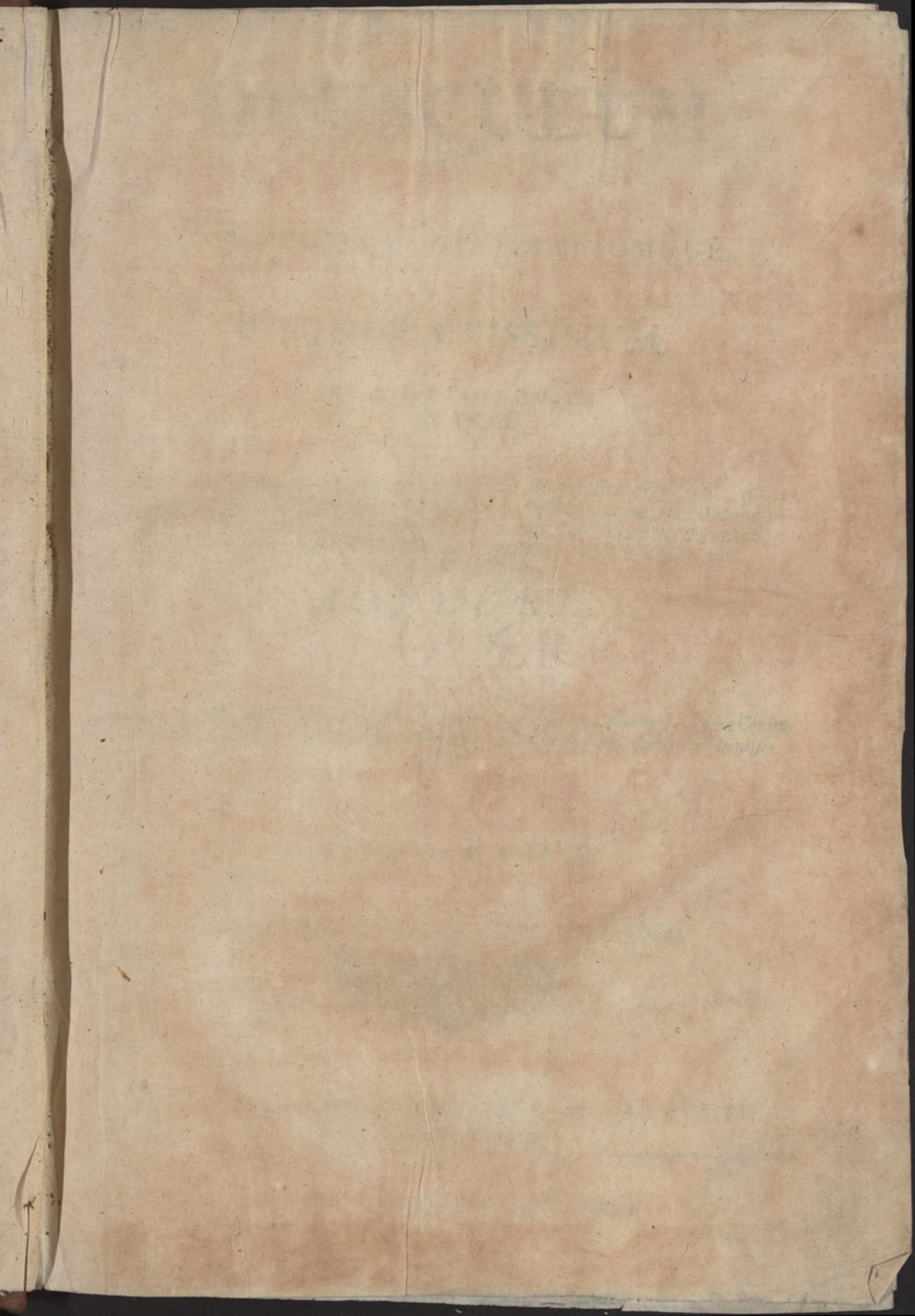

116

H-E
5
23

Sala	H
Gab.	
Est.	5
Tab.	1
N.º	

H-E
5
23

OPUSCULUM
DE
PRIVILEGIIS
FAMILIARIUM, OFFICIALIUMQUE
SANCTÆ INQUISITIONIS
DESIDERATISSIMUM,

EDITIO TERTIA, NOVITER, ET A DAMASSIM CORRECTA,
REGIMINE FISCO AUCTO,
IN QUO

TOTA FERÈ PRIVILEGIORUM MATERIA
exaratur, & omnium Privilegiatorum jus genericè, & specificè examinatur, plene-
que discutiuntur privilegia omnia Familiarium, Officialiumque Sanctæ Inquisi-
tionis, Senatorum, monetariorum, scholasticorum, & Viduarum, & aliorum;
potestas etiam eorum Conservatorum ventilatur, & plures aliæ Juris
materiæ involvuntur.

AUTHORE

DIDACO GUERREIRO
CAMACHO DE ABOYM,

*Auriquiensis Sanctæ Inquisitioni Familiari, ejusdemque Fiscitæ Eborensis, quam Conim-
bricensis Judice, & in Portuensi Senatu Senatore, tribus beatiſſimis Apostolicis inquisi-
toribus:*

DOMINICO
PATRIARCHÆ,
PETRO VERONENSI,
ET PETRO CÆSAR-AUGUSTANO.

de Cruz *de Coimbra*

ULYSSIPONE.

Ex Officina BERNARDI ANTONII DE OLIVEIRA,
& suis expensis elaboratum.

Anno Domini M. DCCLIX.

Cum Superiorum permisso, ac Privilegio.

LECTORI,

Qualemcumque Sors ambigua tulerit.

CUM per spatium undecim annorum tam in Eborensi, quàm in Conimbricensi Sancta Inquisitione munus judicis Fiscalis, & Conservatoris familiarium Sanctae Inquisitionis exercui, & exerceo, multa mihi circa familiarium privilegia dubia decidenda, & resolvenda occurrissent, coactus fui magno cum labore perquirere jura, & D.D. quibus hujusmodi jurgia, & contentiones inter juris metas legitime resolvere possem: nam licet astatim omnia per jurium decisiones, Doctorum resolutiones, & traditiones provisã sint, tamen aded dispersa, & vaga omnia in nostro latissimo Juris campo inveni, ut ab evolvendis, & revolvendis libris laborem, & sudorem maximum effugere, ac evitare minimè valuissẽm, & nè multoties eundem ferrem laborem; siquidem ad tenendum, & servandum non est avara, sed prodiga hominum memoria, in animum duxi scriptis mandare omnia, quae apud matutinæ more per nostri juris viretum, seu viridarium laboriosè, & diligentissimè libavi, nam si magno Augustino fidem adhibemus, prout libenter damus: *Studentium labor sine scripto nihil aliud est, quam vento pulverem mittere.*

Flores, quos, cogente necessitate, ex nostri juris viridario, quasi invitus decerpi in unum fasciculum, si non docto, laboratoque calamo, haud invito animo libens construxi, ad fugiendum in futurum laborem, ad evitandos in futurum errores, in quos me saepè ex defectu scientiae cecidisse aliquando ingenuè fateor! & cum stultorum, ignorantiumque infinitus potius, quàm scientificorum sit numerus, justè pertremiscor, alios etiam ignorantiae tenebris involutos successores in officio habere possim, quibus tanquam hæredibus non tantum officium, & locum non invitus gratis relinquo, sed etiam opusculum hoc *de Jure Familiariũ, Officialiumque Sanctae Inquisitionis*, veluti legatariis praelego; eo tamen onere, ut si illud habere velint, illud emant: onus quidem leve; nam si vobis legato gravius videbitur, nemo vos illud emere coget: & cum *Wenio lib. 2. Epigr. 1.* vobis dico.

Sat mihi sunt pauci lectores; est satis unus:

Si nemo me legat, sat mihi, nullus erit.

Deiit-

Deinde quæ in pueritia didici, in juventute exercui, in trigessimoseptimo
meæ ætatis anno vos doceo *Hugoni* assentiens, qui de *Claust. anima lib. 1.* as-
serit; quod *Scientia labor intra dividitur. scilicet laborem disciplina, exerci-
tium, & doctrinæ; in pueritiæ labor disciplina, in juventute exercitium, in senio do-
ctrinæ, ut quæ nescit, in pueritia discat, quæ didicet, in juventute ad usum
ducat, quæ ad usum duxerit, in senio doceat, Lege librum, & de illo judicial
& sicut *Plin. libr. 8. Epistolar.* de quodam dixit, ibi: *Legi librum omnibus
numeris absolutum, cui multum apud me gratiæ amor ipsius adjecit, judi-
cavi tamen, nec enim soli judicant, qui malignè legunt; dic: Legi librum, &
quamvis eum non omnibus numeris absolutum inveni, nullus est liber tam mal-
lus, quin ex aliqua parte profuit, nec tam bonus, quin ex aliqua parte noceat,
& aliqua venia, & dissimulatione non indigeat.**

Et si quid crudum acerbumvè, Ingenue, lector, hic in privilegia notatum
inveneris, sit tibi satis illud prorsus non ignorare, quod dixit *Martial. lib. 10.
Epigram. 30.*

*Hunc servare modum nostri noverere libelli.
Parcere personis dicere de vitiis.*

Nec hoc nostrum opusculum brevitatis notâ obumbres; tum quia brevitatis
non paucas laudes invenies; tum quia melius est brevitatis dulcedine lectores
allicere, quam multis inutilibus, & stultis homines prægravare: *judicio We-
nii lib. 3. Epigram. 168.*

*Nostra tibi brevitatis ignavia forte videtur,
Crede mihi, labor est non levis esse brevem.
Non facio ut multi, qui multa, & stulta loquuntur;
Sermo meus stultus forte, tamen brevis est.*

Si verò propter invidiam nostra opera ferre non possis, hoc ipsum appeto; quia
Individuosus ego, non invidus esse laboro.

Sed tu deponere invidiam, & memento te moriturum, ut illa tantum tibi ap-
petenda sint, & summoperè diligenda, quæ nec inventa transeunt, nec adepta
deficiunt; hinc:

*Mors tua, mors Christi, fraus terræ gloria Cæli,
Et dolor inferni sunt meditanda tibi.
Vive diù, sed vive Deo, nam vivere mundo
Mortis opus, vera est vivere vita Deo.*

Et advertite cum quodam Christiano poeta, quod illam messem tempore mor-
tis habebis, quam in vita serveris;

*Quod sibi quisque serit præsentis temporis vitæ,
Hoc sibi messis erit dum dicitur, ite, venite.
Judicis in lite brevis est vox, ite, venite.
Dicetur reprobis ite, venite probis.*

Scientiâ gloriari non debes, nisi Christi Domini Scientiâ gloriaberis:

*Nam si Christum discis, satis est, si cætera nescis,
Si Christum nescis, nihil est, si cætera discis.*

Quid

TRIBUS BEATISSIMIS
APOSTOLICIS INQUISITORIBUS,
DOMINICO
PATRIARCHÆ,
PETRO VERONENSI,
ET PETRO CÆSAR-AUGUSTANO.

NONDUM mente concepi de Privi-
legiis Familiarium, Officialiumque Sanctæ In-
quisitionis opusculum hoc exarare cum illud vobis,

*

ò tres

ò tres Beatissimos Apostolicos Inquisitores, ipsà ope-
ris cogente, & suadente materiâ, consecrare
decevi; nam cui opus de Privilegiis Familia-
rium Officialiumque Sanctæ Inquisitionis æquo, ac
pari jure dedicare poteram, quàm tibi, ò magne
Dominice, qui illos ad capiendos, inquirendosque
Hæreticos primus omnium erexisti, & qui Proto-
inquisitor Generalis fuisti; cui, nisi tibi ò Beate
Petre Veronensis, qui inquisitionis Generalis mu-
nus subeundo adeò contra Hæreticos strenuè dimi-
casti, ut vitam in manibus Hæreticorum pro Fidei
defensione dare minimè timuisti: cui, nisi tibi, ò
Beate Petre Cæsar-augustane, qui in Regno Ara-
goniæ Apostolicus Inquisitor creatus in obsequium
Fidei vitam Deo tradidisti in manibus perfidiorum
Judæorum?

Accipite ergo, ò magni Saerosancti Tribu-
nalis Sanctæ Inquisitionis Proto-parentes, hoc opus-
culum de privilegiis vestrorum Familiarium, Of-
ficialium, ac militum agens, illud, & Authorem
suum à calumniantium injuriis, & impetu prote-
gite; & minimum hunc vestrum Familiarem, ac
indignum militem docete, erudite, ac exercete,
ut sicut in terra sub vexillis vestris merui milita-
re, ita in Cælo sub signis vestris in matricula cæ-
lestialium

lestialium militum in æternum describi valeam ;
ad quod tu, Dominice, Patrem Deum ora, ut po-
tentiâ suâ me defendat: tu, Petre Veronensis, Fi-
lium Deum roga, ut scientiâ suâ me erudiat: &
tu, Petre Cæsar-augustane, Spiritum Sanctum
Deum exora, ut amore suo me inflammet, ut Deus
Pater, & Deus Filius, & Deus Spiritus Sanctus,
vera Trinitas, & unus Deus Omnipotens faciat
sic me illi in hac mortali vita servire, & bona,
ac opera mea ita ad ejus servitutem impendere,
ut in altera vita perpetuâ libertate fruam, & in
communi domo, in quâ mansiones multæ sunt, pa-
triâque cœlesti divino ejus aspectu in æternum gau-
dere valeam cum Sanctissimis meis Patronis, à
quibus instanter peto, ut sic orent, rogent, & exorent.
Et fac, Trinitas Sanctissima, meritis patronorum meo-
rum, ut tuâ gratiâ perveniente, assistente, &
subsequente sic in præsentis vita vivam, ut in fine
hujus transitorie vitæ meæ, vitam inveniam in
amore tuo sempiternam, & tandem cum electis tuis
hanc sententiam proferri audire merear: Venite
Benedicti Patris mei, possidete Regnum
vobis paratum à constitutione mundi, de quo
Math. cap. 25. quod mihi, cæterisque ob tuam
misericordiam, & merita amarissimæ passionis
Christi

*Christi Domini, deletis peccatis meis, concedere
dignetur* JESUS Christus; Nam:

Non sum læta seges, liliū suū triste, sed oro

Me tamen in messē collige, Christe, tuam.

O' arbor vitæ sine te fumus arida ligna;

Sed tibi consorti, florida palma fumus.

*Ad te igitur, Domine Deus Trinus, & Unus,
tanquā ad fontem vitæ recurro, ego qui vulnera
sustineo, plagas sentio, atque infinitis miseris, seu
peccatis voluntariis sauciatus sum, ut te ad com-
passionem, & misericordiam commoveam. Nullus
enim misericordiae subditus est, nisi qui miser est,
respice me Domine nunc in tempore opportuno ocu-
lis misericordiae tuæ, ut hoc tempore moriar mun-
do, moriar carni, moriar mihi ipsi, & tibi soli
vivam, intercedentibus beatissimis patronis meis.*

*Quid juvat scire, atque revolvere casus,
Si fugienda facis, & facienda fugis.*

Non minus laudes tuas quam vituperationes, ludibria, risus, detrectationes, & obtrectationes contemno; quia:

*Quidquid erit tandem? mea spes unica Christus.
Huic vivo, huic moriar, cetera curo nihil.*

Quid valet hic mundus, quid gloria, quidvè triumphus?

Post miserum funus, pulvis, & umbra sumus,

Quid sumus ò miseri, nisi pulvis motus ab aura,

Et fragili vitrio similes, umbraque fugaci,

Atque rosis, quæ manè vigent, mox vespere languent;

Nunc vivi, atque hilares paulo post vermibus esca,

Nunc pulchri, & validi, paulo post turpe cadaver?

Heu mihi! quid prodest congesta pecunia nobis?

Fatalis instat hora cuique: serius,

Vel ocius calcanda est mortis via,

Est commune mori, mors nulli parcat honori,

Dives, & fortis veniunt ad funera mortis

Serius, aut citius metam properamus ad unam.

Ideo nec laudes tuas desidero, nec detractationes timeo, sed sumè appeto Christi Domini esse comitem, quo duce, & comite habito

Terra fremat, regna alta crepant, ruat orbis, & ortus,

Cui comes est Christus, nulla ruina nocet.

Tu (lector) cogita veritates has, &

Vive Deo gratus, toto mundo tumulatus,

Crimine mandatus, semper transire paratus.

Desine maledicere, quia contra charitatem est, & nolli absens mihi esse contrarius, cum præsens mihi te benevolum esse ostendere procurabis, &

Si quid forte facis, quod me spectante ruberes.

Cur spectante Deo, non magis ipse rubes?

Invidia est enim quædam arbor, cujus radix est malevolentia, cujus frondes ira, & odium, cujus flores irrisio, & derisio, cujus fructus æmulatio, & detractio, cujus filia livor, & palor, & quem aspicit, despicit, & quem despicit, interfecit, ac corrumpit. Est avis, quæ

Omnibus involitat furiosa calumnia terris,

Et vacuum de se non finit esse locum.

Cujus arboris umbram, cujus avis calumniam nemo placare potest, nisi virtute relicta: justa illud

Invidiam placare potest virtute relicta.

Quia cæca invidia est, ne quicquam aliud scit, quam virtutes detrectare, honores, & præmia corrumpere.

Undè si his monitis monitus adhuc contra me inveheris nihil mihi tibi dicere restat; quàm

*A nostris igitur discede, Zoile, musis,
Nil morsus rabidos, Zoile, curo tuos.*

*Nil mihi nasuti noceat, tu livor abesto,
Et tua fac melius si potest invidia.*

*Quæ potui, feci, sed qui plura requirat,
Consulat ingenio, qui melior a valet:*

*Feci, quod potui, potui quod Christe, dedisti,
Improbe, fac melius, si potes invidia.*

Quæ omnia tibi dicere mihi opus non erat, si memoriæ certitudinem mortis, ac Judicii comendares, incertitudineque bonæ, vel malæ sententiæ oblivioni non traderes: sed quia

*Sic vivunt homines, veluti mors nulla sequatur,
Aut velut infernus, fabula nulla foret;
Aut velut in superis gloria nulla foret.*

Oportet, iterum, atque iterum contra hujusmodi mala clamitare, & scripta in lucem dare, quo est tota causa

*Cur crescant, quæris tot ubi volumina juris?
In promptu causa est; crescit ubique dolus.*

Ut unusquisque nostrum lacrimosè diebus, ac noctibus relictis vanitatibus mundi tria illa cogitet, de quibus sic in Epithaphio scriptum est: *Tria sunt, verè, quæ me faciunt flere; primum quidam durum, quia scio me moriturum, secundum verè plango, quia moriar, & nescio quando; tertio autem flebo, quia nescio ubi manebo:* quare recte cum poeta te moneo.

Quisquis amas mundum, tibi prospice, quo sit eundum:

Hæc via, quæ vades, via pessima, plenaque cladis.

Vive memor mortis pascendis vermibus esca:

Vana fuge; & soli quære placere Deo

Et multa, licet sapias, non dedignare doceri!

Quis, nisi mentis inops, omnia scire putet!

Vale.

TABELLA

CAPITUM, QUÆ IN HOC OPUSCULO CONTINENTUR LIBER UNICUS.

CAPUT I.

DE origine Familiarium, officialiumque Sanctæ Inquisitionis, & quis eos creare possit?

CAPUT II.

Quid sit privilegium, & an sit favorabile, aut odibile?

CAPUT III.

Quæ, quanta, & qualia sint privilegia Familiarium, & officialium Sanctæ Inquisitionis?

CAPUT IV.

An Familiares, Officialesque Sanctæ Inquisitionis suo privilegio renunciare queant?

CAPUT V.

An mulieres Familiarium, ac Officialium Sanctæ Inquisitionis gaudeant privilegio maritorum?

CAPUT VI.

Viduæ Familiarium, & Officialium Sancti Officii an privilegio defunctorum maritorum gaudeant?

CAPUT VII.

An filii, filiaevè Familiarium, & Officialium Sanctæ Inquisitionis patrum privilegio potiantur?

CAPUT VIII.

Temporales famuli Familiarium, officialiumque Sanctæ Inquisitionis

stipendio conducti utrum gaudeant privilegio dominorum?

CAPUT IX.

Utrum Familiaribus, officialibusque Sanctæ Inquisitionis usus armorum ex privilegio competat?

CAPUT X.

An Familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis sint immunes ab onere hospitandi, & an eis hospitium debeat?

CAPUT XI.

An Familiares teneantur servire ad bellum?

CAPUT XII.

An Familiares habeant privilegium fori in criminalibus?

CAPUT XIII.

In quibus casibus, Familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis privilegio fori in criminibus non gaudeant?

CAPUT XIV.

Utrum Familiares, Officialesque Sanctæ Inquisitionis gaudeant privilegio fori in crimine resistentiæ, & an Magistratui resisti possit, si injustè operetur, an occidi, aut infringi carceres, & an vis vi repelli cū necesse superiorum, Rex ille sit, aut Imperator,

I N D E X

perator, & an à litoribus possint impunè occidi, qui resistunt?

CAPUT XV.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis delinquentes in officiis publicis an gaudeant privilegio fori?

CAPUT XVI.

Utrum Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis in criminibus possint petere ab Inquisitoribus, Judicibusque fiscalibus chartas securitatis, & in quibus casibus; nec non diploma fidejussionis à supremo Concilio, & quando, & in quibus casibus?

CAPUT XVII.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis pro tentato delicto de exceptis an gaudeant foro; & an eorum filii-familias, uxor, vidua familiaris, aut servi gaudeant fori privilegio in criminalibus?

CAPUT XVIII.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis coram quo Judice in civilibus conveniri debeant; & quomodo in civilibus privilegio fori gaudeant, vel non?

CAPUT XIX.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis an possint, neglectâ declinatoriâ exceptione, petere avocatorias literas à suis conservatoribus, & an isti eas dare teneantur, & illis non petentibus illas mittere,

judicesque inhibere; quando, & quomodo dirimenda sit contentio inter Conservatores, & alios Judices?

CAPUT XX.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis an sint immunes à collectis, & gabellis, & à quibus?

CAPUT XXI.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis an à muneribus, honoribus, ac oneribus conciliorum sint immunes; & à quibus?

CAPUT XXII.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis, eorum uxores, filii, aut filiae an possint uti vestibus sericis; & quibus?

CAPUT XXIII.

Judices fiscales, cæterique Fiscii Officiales an privilegiis Familiarium, Officialiumquè Sanctæ Inquisitionis gaudeant?

CAPUT XXIV.

Familiares, Officialesquè Sanctæ Inquisitionis an, & quando privilegia amittant?

CAPUT XXV.

De Conservatoribus Familiarium, Officialiumquè Sanctæ Inquisitionis, & de eorum potestate, & jurisdictione.

CAPUT XXVI.

De privilegiis spiritualibus familiaribus Sanctæ Inquisitionis concessis.

LIBER UNICUS

CAPUT PRIMUM.

De origine Familiarium, Officiorumque Sanctæ Inquisitionis, & quis illos creare possit?

SUMMARIUM.

1. *Familiarium Sancti Officij origo.*

2. *Quis eos creare possit.*

Temporibus Innocentij tertij Pontificis maximi dimitte pro fidei catholice Romanæ puritatis conservacione, & extentione adversus Albigenſes hæreticos Ecclesiæ infestissimos, divino illo nobilitatis viro inter primæ nobilitatis primarios primò sanctitate inter eximios sanctitatis viros eximio *Dominico*, fuit ab eodem Summo Pontifice creata, & varijs indulgentijs, & privilegijs militia officialium, & familiarium Sanctæ Inquisitionis auxiliandum, & committendum Inquisitores ad inquirendos, capiendos, & puniendos hæreticos, ut dicit *Paramus de origine Sancti*

Officij lib. 2. cap. 3. num. 1. Carena de officio Sanctæ Inquisitionis 1. p. tit. 14. n. 12. qui quidem tantum ab Illustrissimis Inquisitoribus generalibus Sanctæ Inquisitionis, vel à supremo concilio Inquisitionis creari possunt.

CAPUT II.

Quid sit privilegium, & an sit favorabile, vel odibile?

SUMMARIUM.

1. *Prælibanda sunt, quæ ad materiam spectant.*
2. *Privilegium diversimode accipitur.*
3. *Exponuntur modi, quibus accipitur.*
4. *Definitur privilegium.*
5. *Lex non debet esse obscura, & incerta.*
6. *Et ita privilegium.*
7. *Privilegium vel est divinum, vel humanum.*
8. *Reale, vel personale.*
9. *Perpetuum, aut temporale.*
10. *Affirmativum, vel negativum.*

11 <i>Clausum in corpore juris, et non.</i> 12 <i>Publicum, & privatum.</i> 13 <i>Internum, seu externum.</i> 14 <i>Favorabile, & odiosum.</i> 15 <i>Privilegium, quando est purum beneficium, est late interpretandum.</i> 16 <i>Beneficia Principis sunt late interpretanda.</i> 17 <i>Privilegium contra jus commune est odiosum.</i> 18 <i>Simile privilegium est restringendum.</i> 19 <i>Dummodò maneat utile.</i> 20 <i>Frustra precibus impetratur, quod jure communi conceditur.</i> 21 <i>Privilegium purum non est restringendum.</i> 22 <i>Hoc varijs exemplis comprobatur.</i> 23 <i>Privilegia familiarum, officialiumque Sanctæ Inquisitionis favorabilia sunt.</i> 24 <i>Potius sunt amplianda, quàm restringenda.</i> 25 <i>In concursu odij, & favoris, iste, & non ille, est preferendus.</i> 26 <i>Religionis ratio omnium summa.</i> 27 <i>Valet argumentum de militia armata, ad togata.</i> 28 <i>Et è contra.</i> 29 <i>Privilegium concessum militibus secularibus ad caelestes extenditur.</i> 30 <i>Privilegiũ concessũ militibus secularibus est favorabile.</i>	31 <i>Privilegium scholasticorum est favorabile.</i> 32 <i>Privilegia concessa familiaribus sunt remuneratoria.</i> 33 <i>Privilegia concessa in remunerationem nomen privilegii amittunt.</i>

CUm ferè per totum hunc tractatum de privilegiorũ materiã agamus, non aberrabimus si in hoc capite de privilegio in genere aliqua prælibemus; imò potius, ut rem radicatus inquiramus, necessariũ duximus ante definire, quid sit privilegium, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputatur, quod ita docet *Divus Ambrosius lib. 10. officiorum in præmio.*

Privilegium tam apud utriusque juris, quàm latinæ linguæ authores, & in sacris literis diversimodè accipitur; sæpè enim pro prærogativâ ponitur, quâ aliquis præ alijs potitur, seu pro jure prælationis, quo alios antecedit, ut in illo *Ruth. cap. 4. tu meo utere privilegio*; idest, cedo tibi jus propinquitatis, quod mihi juxta morem Israel, de quo *Deuter. cap. 5.* competebat ad ducendam uxorem propinqui sine prole de mortui, sic etiam *in tit. ff. de privilegijs creditorũ* accipitur pro jure prælationis, quam unus creditor habet respectu alterius; accipitur etiam privilegium pro chartâ, seu instrumento, in quo gratia, beneficiũ, seu indulgètia cõtinetur; ut in *cap.*

cap. dilecta de cōfirmatione utili; frequentius tamen, & magis propriè accipitur pro indulgentiâ ipsa, seu Principis concessione: & in hoc sensu dupliciter, vel latè, vel strictè; priori modo omnem importat concessionem, quæ fit à Principe, vel alio superiore alicui specialiter concedente; posteriori autem modo, scilicet strictè pro eâ, in quâ aliquid cōtra jus commune indulgetur, de quo sermo noster erit.

4 Privilegium hoc modo sumptum rectè definitur: *Quod sit lex privata, seu jus singulare, contra jus commune indultum; ex cap. ult. post medium 25. quæst. 1. ibi: neque enim privilegia aliquibus concederentur, si præter specialem legem nulli aliquid specialiter indulgeretur:* idè privilegia dicuntur, quasi privata lex, eo, quod privatam legem singulis generent; *ex cap. Abbate 25. prope finem de verbor. sign. ibi: quia cum privilegiū sit lex privata, & lex non debeat esse obscura, vel ociosa, sed certa, & manifesta, nec esset privata, nisi aliquid specialiter indulgeret, cū pluribus, Cardoz. in prax. judicum verb. privilegiū n. 10. Barb. in finitis relatis ad rubricam de privileg. num. 5. Suares de legib. lib. 8. cap. 1. n. 5. qui quidem Barb. & Suares locis citatis definitionem latissimè defendunt, & objectionibus satisfaciunt.*

7 Divisiones plurimas patitur privilegium: nam primum dividitur

in Divinū, & Humanū; illud enim est, quo à Deo ipso conceditur, de quo agit *tx. in cap. gaudemus de divortijs tx. in cap. duæ sunt 29. 92.* de quo etiã aliqua dicemus; istud subdividitur in Civile, & Ecclesiasticum; hoc est, quod ab ecclesiastica potestate; illud, quod à sæculari procedit. De uno, & altero agemus *capite sequenti.*

8 Sequitur alia divisio in personale, & reale. Personale vulgò dicitur illud, quod in personam. Reale, quod in rem dirigitur; de quorum congruentiâ, & differentiâ tractabimus à capite 8. usque ad duodecimum.

9 Cui annectitur alia divisio in perpetuum, aut temporale: temporale est, quod cum temporis certi præfinitione conceditur, veluti ad lustrum; perpetuum verò est, quod adhæret rei de se perpetuæ, vel sine temporis præfinitione conceditur, etiam ad vitam concedentis, vel privilegiati; ut probat *tx. in l. 2. ff. pro socio* ibi: societas conveniri potest; vel in perpetuum, id est, dum vivunt; de utroque nobis est agendum in capite 9.

10 Alia datur in affirmativum, & negativum: hæc quando aliquid omittendū cōceditur, ne fiat, quod quis jure communi facere tenebatur; & illa ut fiat, quod jure communi vetitum est.

11 Est etiam altera in clausum in corpore juris, & non. Dicitur clausum in corpore juris illud,

quod in volumine juris cæsarei continetur; non clausum, quod non continetur.

12 Ulterius dividitur etiam privilegium in publicum, & privatum: publicum est, quod primariò respicit publicam utilitatem, quamvis secundariò respiciat etiam privatam; privatum est, quod primariò respicit utilitatem privatam, quamvis secundariò publicam respiciat.

13 Rursum dividitur in internum, sive pro foro animæ, & in externum, sive contentiosum, de quo agit *Suar. de legibus lib. 8. cap. 6. à n. 1. cum sequent.*

14 Ultimò in favorabile, & odiosum, de quibus in præsentì promittimus tractare. Favorabile est, quod ita uni prodest, ut nemini noceat; ut facultas audiendi missam tempore interdicti, comedendi lacticia in tempore quadragesimæ, laborandi, & piscandi in die festo. Odiosum est, quod ita uni prodest, ut alteri noceat.

15 Quando privilegium, quoad suos effectus, restringendum sit, ut odiosum, vel ut favorabile ampliandum, tria consideranda sunt.

16 Primum, quando est purum beneficium, favorabile est in ordine ad interpretationem, id est, amplè esse interpretandum, quantum recta ratio, & prudentia permiserit: nam beneficium Principis amplè est interpretandum; *ex l. beneficium ff. de constit. Principu,* & favores ampliandi, & non res-

tringendi sunt; *ex l. hoc modo ff. de conditionibus, & demonstrat. l. cum quidam ff. de liberis, & posthumis.*

17 Secundò quando privilegium est derogans juri communi, odiosum reputandum est, quoad interpretationem, & ita restringendum est potius, quam ampliandum; *ex cap. quod dilecto de cõsanguinitate, & affinitate. Cardozo cum multis verbo privilegiu numer. 33. Suares de legib. lib. 8. cap. 27. n. 5. Salgado 3. parte de protectione regiacap. 9. numer. 204. ubi quando latè, & in laberinto cap. 7. n. 36. 1. p. Pereyxa de instrumentorum editione tit. 2. resolut. 6. n. 28. & 350. Carleval de juditijs tit. 1. disp. 8. n. 6. & disp. 23. n. 41. tit. 3. Mascaroto lib. 2. variarum cap. 85. ubi an ad bona acquirenda Molin. de primogenit. lib. 3. c. 10. num. 76.*

19 Intelligenda est supra posita assertio primò de restrictione, quæ admittit aliquam utilitatem, & effectum privilegij; nam semper privilegium sustinendum est, ut utile. *Suares dicto cap. 27. num. 4. Cardozo dicto n. 33. Barbof. in cap. in his 30. de privilegijs n. 2. Alter. de soluto in l. 1. part. 1. num. 19.* Et ratio est, quia privilegium 20 dici non potest illud, quod nihil specialiter concedit, sed illud tantum, quod jure communi expressum est, ex illo vulgari principio; frustra præcibus, impetratur, quòd jure communi conceditur deducto

deducto ex text. in l. 1. cod. de the-
sauris lib. 10. text. in cap. ult. 25.
quest. 1.

21 Prætereà secundò intelligenda
est cæteris paribus; aliquando
enim tam necessarius, & pius
esse potest favor privilegij, ut am-
pliandus sit etiam augendo de-
rogationem juris communis. Ita
sumitur ex communi doctrinâ in
varijs casibus, & materiâ: ut at-
tangit *Tiraquell. tract. de pia cau-
sa num. 160.* Patet hoc exemplo:
privilegium concessum filijs legi-
timis contra jus commune ref-
ringitur ad verè, ac naturaliter
legitimos juxta *l. ult. cod. de
his, qui veniam*, & nihilominus,
si privilegium sit in gratiam reli-
gionis, & piæ causæ, extendere-
tur ad legitimos fictè ob privile-
gium legitimationis, ut docet
*Barth. in l. si constante ff. soluto n.
44.* Patet iterum exemplo illo
exemptionis clericorum à tem-
porali jurisdictione, & religiofo-
rum ab ordinaria; quia licet de-
roget juri communi, ampliatur in
favorem religionis, docet *Suares
dicto cap. 27. n. 7. per totum.*

22 Sequitur ex hoc privilegia Mi-
nistrorum, familiarium, officiali-
umque Sanctæ Inquisitionis, quâ-
vis derogatoria juris communis,
non esse reputanda odiosa, sed ut
favorabilia amplè interpretanda.

23 Probatur ex eo; quia quotiès pri-
vilegium derogans juri communi
ex una parte est odiosum, & ex
alia censetur esse necessarium bo-

no communi Reipublicæ; ista se- 24
cunda ratio præponderat primæ,
& ex ea debet privilegium ampli-
ari contra commune jus. *Suares
dicto num. 7.* Ratio est; quia cum 25
hæc privilegia habeât mixtionem
odij, nempe, quatenus derogant
juri communi; & favoris, nem-
pe, quatenus respiciunt favorè re- 26
ligionis, & illius puritatē, indicat
necesse, ut in effectu favoris, &
odij illud vincat, quod secundum
rectam prudentiam maioris pon-
deris fuerit, & maius pondus ha-
bere non potest odium respectu
restrictionis juris, quam favor res-
pectu religionis, cum religionis
ratio sit summa ratio, ut agno-
vit Gentilis Papinianus *in l. sunt 26
personæ 43. ff. de religiosis domi-
bus, & sumptibus* in fine ibi: *nam
summam esse rationem, quæ pro
religione facit.*

Probatur etiam ex eo; quia ne- 27
gari non potest valere argumen-
tum de militia armata, vel togata
ad celestem *ex Egidio ad l. 1. cod.
de sacrosanct. Ecclesijs 2. part. §.
1. n. 16. ubi n. 22.* idem asserit in ex-
orbitantibus, *Barb. in principijs,
& locis communibus liter A. n.
190.* ubi plures invenies id ipsum
affirmantes; quod in tantum pro-
cedit, quod docet *Cardozo verbo
privilegium n. 9.* privilegia con- 28
cessa militibus sæcularibus ex-
tendi ad cælestes, ut multis ibi
probat.

Sed privilegium cōcessum mi- 29
litibus sæcularibus est, ut favora-

bile, interpetrandum; ut docet *Suares dicto cap. 27. n. 7.* ergo privilegium ministrorum, officialium, familiariumque, ut favorabile amplè interpetrandum, cum sint militiae caelestis milites; ut in capite sequenti abundè videbis demonstratum.

30 Accedit etiam; quia negari non potest valere argumentum de militia togatà ad caelestem: sed privilegium scholasticorum, & studiosorum est favorabile, & ad utilitatem reipublicae christianae concessum; ideòque latè, & amplè interpetrandum; ut in terminis docet *Seraphinus decis. 1492. num. 1.* ubi ex ea ratione dicit facultatem elegendi Scholares ultra numerum, quando facultates collegij crescunt, non esse coartandam ad oriundos ex locis in privilegio specificatis, sed eos, quibus data est facultas elegendi, posse ex alijs locis oriundos eligere.

31 Urget magis, quia privilegia officialium, familiariumque Sanctae Inquisitionis fuerunt concessa propter benemerita, & reverentiam, ac submissionem debitam Inquisitoribus, ut ex illis patet: sed privilegia concessa Universitati ob benemerita, & submissionem transeunt in beneficium, & perdunt nomen privilegiorum, ideòque veniunt latè interpetranda; ex *leg. fin. ff. de constitution. Principum, in terminis Rolandus à Valle tom. 3. cons. 13. n. 44.* mul-

tis citatis: ergo privilegia familiarium, officialiumque latissimè interpetranda veniunt.

C A P U T III.

Quae, & quanta sint privilegia Familiarium, seu officialium?

SUMMARIUM.

- 1 Privilegium concedere non potest, nisi qui legem condere vallet.
- 2 Privilegium est lex privata.
- 3 A Principe inferiores privilegia non possunt concedere.
- 4 Judices Fiscales privilegiatos efficere nequeunt.
- 5 Quando inferiores possunt concedere privilegiū ostenditur.
- 6 Inferior superioris legem tollere non potest.
- 7 Inferiores à Principe privilegia condere valent, si id eis sit concessum.
- 8 Illustrissimi Inquisitores Generales possunt privilegiatos facere.
- 9 Infantes privilegia concedere nequeunt.
- 10 Principis inferiores non possunt privilegia interpetrare.
- 11 Multiplex est interpetratio.
- 12 Una probabilis, & non necessaria.
- 13 Altera necessaria, sed non generalis.
- 14 Alia probabilis, necessaria, & generalis.

- 15 Denique probabilis, necessaria, & veneralis in scriptis redacta.
- 16 Privilegia tot sunt, quot in tenore eorum exponuntur.
- 17 Officialium, familiariumque Sanctæ Inquisitionis tot sūt, quot ex privilegijs constat.
- 18 Privilegia non tantū ex verbis, sed ex mente deducūtur.
- 19 Menti potius, quàm verbis est adhaerendum.
- 20 Per verba enunciatiua privilegium non probatur.
- 21 Papa quāvis dicat Ecclesiam exemptam enunciativè, ex hoc privilegiū non probatur.
- 22 Confirmatur prædicta conclusio varijs exemplis.
- 23 Verba privilegij quando sunt obscura, illud non probant.
- 24 Nisi per usum sint declarata.
- 25 Privilegiū non præsumitur.
- 26 Qui privilegium allegat, illud probare tenetur.
- 27 Privilegia probari non possūt per testes, sed per scripturam.
- 28 Nisi scriptura sit deperdita.
- 29 Quomodo in tali casu testes deponere teneantur.
- 30 Scriptura semel facta, & amissa probatur per testes.
- 31 Privilegium allegare non sufficit, sed est omninò ostendendum.
- 32 Non totum, sed capitulum tantū.
- 33 Privativi judicis tenentur inferere privilegium in requisitorijs, & precatorijs.
- 34 Aliàs judices requisiti obedire non tenentur.
- 35 Nisi de jurisdictione deprecantis constet.
- 36 Privilegium clausum in corpore juris probare quis non tenetur, sed sufficit illud allegare.
- 37 Notoria allegatione, & probatione non indigent.
- 38 Privilegia notoria in titulo, & in possessione quis probare non tenetur.
- 39 Familiares, Officialesque Sancti Officij privilegia sua probare non tenentur.
- 40 Ad literam transcribuntur omnia privilegia familiarū, officialiūque nostri regni.

Certissimum est in jure nostro principium privilegium concedere non posse, nisi Papa, Rex, aut Princeps, sive Episcopus, aut ejus superior cum consensu capituli, aut ille, qui constitutionem facere potest; quia ipse potest privilegium constituere in his, quæ spectant ad suam constitutionem; ut notant omnes in cap. cum olim de verb. significat. Cardoz. verbo privilegium n. 2. Ratio cujus principij est; quia privilegium est lex privata, ut in secundo capite hujus libri manet demonstratum, & solus ille potest privilegium dare, qui potest legem ferre. Suares de legib. lib. 8. cap. 8. n. 2. Pareyx. de instrumēt. ediction. tit. 6. resolut. 3. n. 142.

Unde

3 Undè infertur primò : inferiores autem à Principe non posse concedere privilegia suis subditis; quia privilegia condere nequeunt, nisi, qui legem condere possunt; ut notat *Sebastianus Medic. in tract. de legib. & statutis part. 1. q. 33. n. 4.* legem autem neminem, præter Principem, condere posse, disponit *text. in l. fin. cod. de legib. inter terminis Cancer. 3. var. cap. 3. n. 333. & 334.* qua propter in *cap. 46.* non posse creare alios privilegiatos præter eos, qui ab Inquisitoribus generalibus fuerunt creati: undè Scribæ, Depositarij, Procuratores fiscales, & alij officiales terrarum à prædicto iudice nominati, nullo alio fruuntur privilegio præter illud, quod de jure Ordinario ratione suorum officiorum competeat.

5 Illatio ista duas sustinet limitationes, quarum prima est; quod licet duces, Marquiones, comites, Barones, Archiepiscopi, Episcopi nequeant inter subditos legem condere, quã juri communi derogent in eorum præjudiciũ ipsis reluctantibus, cum non sit in potestate inferioris, legem superioris tolerare: *ex l. minor autẽ magistratus ff. de minorib. cap. cum inferior de maiorit. & obedient. l. forma cod. de officio præfect. Prætor. cap. venientes de jure jurand. Morial. cons. 73. n. 8. & 10. lib. 1. Cancer. 3. variarum cap. 3. à n. 333. usque ad n. 338.* ubi dicit non posse statui ab Episcopo, &

Synodo diocæsana cõtra formam Canonum, quod ex causã limitat *Cravet. cons. 314. Mieres. in tit. de novis officialibus non creandis collation. 10. n. 19. & n. 340.* etiam dicit inferiores à Principe non posse condere privilegium, vel condere statutum contra consuetudinem, quam suæ Universitates habent; ex eo, quod consuetudo dicitur jus Civile à Principe approbatum, quod multis comprobatur *Gail. lib. 1. observat. 36. n. 23. Gregor. Lopes in l. 22. gloss. 7. tit. 13. parit. 2.* Attamen consentientibus subditis benè possunt inferiores privilegia, & statuta condere contra jus commune, *Federico de senis decis. 17.* ubi dicit Civitatem posse condere statutum derogatorium juris communis in præjudiciũ singulorum de civitate; quia præsumitur, quod omnes de civitate consentiunt, ex quo illi, per quos regitur, vel maior pars cõsenserit; *Rom. cons. 428 n. 12. Cancer var. 3. part. cap. 3. n. 268.* quod cum grano salis accipiendum est; nempe forenses non arctare similibus privilegijs, seu statutis contra jus commune de consensu Civium stabilitis.

7 Secunda est posse inferiores à Principe privilegia cõcedere, vel si ad id à Principe habeant expresse donationem, vel potestatem, prout habent serenissimi Duces Bragantiæ nobilitandi intra suum regale palatium militantes; ex *Carv. in cap. Raynald. de testament.*

ment. i. p. n. 385. quamvis jus nobilitandi fit de regalibus; *ex Portug. de donation. 2. p. cap. 17.*

8 Infertur secundò Inquisitores generales posse creare privilegiatos, vel faciendo illos officiales, & familiares Sanctæ Inquisitionis, vel officiales fisci ex dispositione dicti regiminis, *cap. 46.* & ex alijs privilegijs, & concessionibus, quæ habent.

9 Infertur tertio: Infantes, Duces, & cæteri inferiores à Principe, ad id à Principe non habentes speciale privilegium, non posse aliquibus personis privilegia concedere ab oneribus, & servitutibus conciliorum, nec debitoribus moratorias concedere: neque restituere alicui famam, vel veniã delicti cõcedere, nec chartam emãcipationis, vel aliam gratiosam, nec ad id muniri aliquã præscriptione, etiam immemoriali, *Portug. de donation. reg. 3. p. cap. 44. n. 48. 49. & 50.*

10 Infertur quartò: inferiores à Principe non posse interpretare privilegia: quia ejus est interpretare, cujus est condere; ut cū *Deciano cons. 36. n. 5. tradit Cancer. var. cap. 3. n. 69. cum sequentibus; cum multis Card. in prax. verbo privilegium n. 36. Larrea dicif. 99. Pareyxa de instrument. editione tit. 2. resolut. 6. n. 301. & 307. Gutier. lib. 3. practicarum q. 17. n. 41. & lib. 4. quest. 11. Sanchez. de matrimon. lib. 8. disp. 34. l. 4. tit. 33. & l. 28. tit. 34. part. 7. Gregor.*

Lopes in l. 2. gloss. 10. in l. 2. cum gloss. 2. tit. 18. p. 3.

Adverte tamen interpretatio-
nem multiplicè esse. Unam probabile, & non necessariam, quæ est DD. & magistrorum; *in l. 1. cod. de professorib.* Alteram esse necessariam, sed non generalè, quæ est *judicum; ex tx. in l. nam, ut ait ff. de legib.* qui habent potestatem interpretandi, declarãdivè leges, canones, & statuta. *Cãc. 3. var. cap. 3. n. 62.* Tertiam esse probabile, & necessariam, ac generalè, sed non in scriptis redigendam, quæ est cõsuetudinis; *ex tx. in l. si de interpretatione ff. de legib.* & in hoc sensu sumèda est illa cõmunis assertio DD. quod ex usu, & observatiã interpretatur privilegia, de qua *Gracia de nobilit. gloss. 21. n. 75. Gutier. lib. 3. practicar. q. 16. num. 76. Larr. alleg. 92. Pereyr. supr. citatos.* Quartam, & ultimã probabile, & necessariam, & generalè, & in scriptis redigendã, qualis est Principis; *ex l. 1. cod. de legib.* & de hac tantum ultima est intelligenda quarta illatio: *Cancer. dicto cap. 3. num. 72. & 73.*

Infertur quintò, privilegiũ tot, & tanta esse, quantum in illo fuerit expressum, & quantum generaliter loquatur non probare, nisi in his, quæ in illo sunt expressa; *ex cap. porrò cap. recipimus cap. pastoralis de privileg. Barboz. in dicto cap. porrò 7. num. 7.* undè familiares, ac officiales Sanctæ Inquisitionis, & Fisci tot habent

B privi-

- privilegia, quod continentur, & patet ex tenore ipsorum privilegi-
 17 orum, qui tenor semper attendendus est, nec de illis iudicandum, nisi ipsorum tenore inspecto; *ex tx. in cap. recepimus 6. c. ult. de privilegi. sic in feudis tenor inspicitur, ex cap. idem duobus fratribus in maioratibus; ex Mol. de primog. l. 1. cap. 2. n. 27. Castilb. quotidian. lib. 2. cap. 20. n. 4.*
- 18 Intellige tamen tenorem privilegij inspiciendum non solum quoad verba, sed etiam multò magis quoad mentem, ut si de illa appareat à verbis recedamus, ut quod cēserit cōcedēs, potiùs sequamur
 19 *ex tx. in cap. quanto 26. ubi glos. verbo sola de privileg. & tempus concessionis inspiciendum, neque de futuro cēseri cogitatum, adnotata, in l. si ita ff. de auro, & argent. legat. l. uxoris §. 1. l. nomen debitoris §. ult. l. uxorem §. ex testam. ff. legat. 3. Cancr. 3. var. c. 3. n. 16. & verba, & intētionē: nam Principis verba enūtiativè prolata licèt super his, quæ à voluntate Principis pendent, nec privilegiū inducāt, neque indultū probāt; *ex tx. in c. si Papa 10. de privileg. in**
- 20 *6. ubi si Papa enūtiativè dicat aliquā ecclesiā esse isētā, nō propter hoc inducitur privilegiū, & exēptio, nec probatur exēpta; secus, si principaliter propter Canc. n. 7.*
- 21 Ex decisione *tx. in cap. si Papa 10. inferūt DD. de quibus, Canc. n. 89. & 9. quod si Papa, vel Princeps in suis litteris nominaret ali-*
- quem nobile. Dominum, domnū, vel sub aliquā nobilitate, vel dignitate, vel officio, non ex hoc cēferetur nobilitate nominatū, nec dignitate illa illū decorare, vel approbare dignitatē, vel officium, quo fulget, nisi verba enuntiativa, seu narrativa habeāt vim dispositionis & veritatis, quando enim illis fundatur intentio: *Barb. in dicto cap. n. fin. ut in extravaganti, qui sint rebelles, notat Barb.* quando dicit, quod si Princeps vocat aliquā Villam Civitatē, censeatur facere civitatē, si illa nominatio esset facta principaliter propter se, secus si causa demonstrationis, vel enūtiativè; ad illud *Fabian. Diana conf. 66. n. 47.* ubi postquam resolvit Regē solo verbo creare duces, comites, & Barones, dicit id procedere, si constaret Principem ex certā scientiā, & principaliter id velle: aliās, secus.
- 22 Intellige etiam: si verba privilegiorum sint clara, & intelligibilia: nam si ita dubia sunt, ut per eorum tenorem, de mente concedentis cōstare non possit, minime valere. *Barb. in cap. 1. de summa Trinitate n. 10.* ubi numeris sequentibus conclusionē limitat, quando usitata, & observata sunt; quia eo in casu tantum probāt, valent, ac tenent, quantum usus, & observantia eis prestiterint.
- 23 Ulteriùs intellige privilegia nō præsumi: *Barb. in cap. cum persone 7. de privileg. n. 3. in 6. & in c. porro 7. numer. 5. de privileg. Cabed.*

Cabed. decis. 93. n. 3. Seraphin. decis. 1067. n. 3. Menoch. lib. 6. præsumpt. 14. n. 15. Mascard. conclus. 1200. n. 37. sed ab allegate probari debere; *ex l. quæcûque §. ff. de publiciana in rem actione l. si emancipati cod. de collation.*

27 Intellige rursus probationem privilegiorum fieri non posse per testes, sed per scripturam; *ex cap. cum persone 7. de privileg. in 6. ubi Barb. n. 6. Cardoz. verbo privilegium n. 35. licet Suares de legib. lib. 8. per totum cap. 2. probat scripturam non esse de substantia privilegij, sed ad melius esse, & certiozem probationem; quod veriùs putamus.*

28 Suppositâ tamè opinione, quod privilegia per testes probari non possint, illam limitabis, quando instrumentum est deperditum; quia tunc rectè probantur per testes; *ex cap. cum olim 12. de privileg.*

29 *leg. dummodò testes deponant de amissione instrumentorum, de illorum tenore, & gestione, vitioque caruisse; ex Barb. in dict. cap. cum olim n. 45. & 6. de die, anno, mense, & à quo tabellione, seu secretario esse confecta, & sub quo consule, & tales testes debent esse periti; ex Canc. var. 3. p. cap. 3. n.*

30 170. 171. 172. 173 & 174. ubi dicit omnia acta, quæ ad sui validitatè requirunt scripturam, si semel sint facta, & sint deperdita, potest ejus tenor probari per testes duos peritos. *Affict. decis. 14. n. 5. licet sit scriptura, seu instrumentum,*

quod plures ad probationem requirat, prout in testamento docet *Cancer. dicto n. 174. & nos de divisionibus lib. 7. cap. 16 latè.*

Intellige ultimò: non sufficere 31 allegare privilegium, sed illud ostendere necesse est; *ex text. in dicto cap. persona ibi: ad legendum integraliter*, quod accipiendū est subdistinctionis fædere: nempe si agatur de privilegio exhibendo, judici legatur, & judici petèti exhibeatur: *Barb. ibi n. 4. Covas practicar. cap. 20. n. 7.* si verò agatur 32 de privilegio exhibendo parti, illud tantum capitulum, quod ad eam spectat, & subjectam tangit materiam, exhiberi oportet, juxta dictos DD. & *text. in cap. contingit de fide instrumentorum.*

Ex quo provenit, quod Conservator, seu delegatus debet 33 inferere in præcatorijs, seu requisiatorijs privilegium, cujus virtute intendit de lite, seu causâ cognoscere in præjudicium jurisdictionis Ordinariæ; aliàs judices requisiti, seu deprecati, non tenentur litteras executioni mandare: *Cabed. 2. part. decis. 39. ubi postquam n. 1. & 2. docet judicem re-* 34 *quisitum, tanquam merum executorem teneatur illud implere remittendo exceptiones, quibus executio impeditur; dicit n. fin. in fine: hoc esse intelligendum, si de jurisdictione judicis deprecantis constet; ex eodè Cabed. decis. 41. 1. part. Almeid. allegation. 35 6. numer. 9. cum multis Fluvius*

Pacianus de probationib. lib. 2. cap. 27. n. 141. ubi infinitos citat.
 36 Verùm enim verò hoc absolute non est verum, & limitatur; vel quando privilegia sunt clausa in corpore juris: quia tunc notoria sunt & eorum scientia præsumitur, sicut ipsarum legum; *ex cap. 1. de constitutionib. in 6. Barb. in l. 1. ff. solut. 1. p. n. 7. Alter Barbos. in dicto cap. 1. de constitutionib. n. 8. idem in cap. porro 7. de privileg. num. 6.*
 37 sed tantum eorum allegatio necessaria est: nam licet eorum, quæ notoria sunt, probatio necessaria non fit; requiritur tamen allegatio: *ex l. si adulteriū §. idem ff. ad legē Juliam de adulterijs Marant. de ordine judiciorum part. 6. cap. de appellation. n. 241. Barb. de soluto in l. si quis ex aliena n. 3. ex quo*

colliges veram non esse assertionem, *Mascard. conclus. 1109. Rebus. de privileg. scholasticor. privilegio 154. à num. 262. & aliorum DD. affirmantium, nec allegationem esse necessariam.*

Vel quando sunt notoria in titulo, & possessione; *ex Barb. in c. cum personæ 7. de privileg. in 6. ex quo colliges non teneri Inquisitores ostendere privilegia fuorum officialium: nec iudices fiscales fuorum officialium, & familiarum, cum sint satis aperte notoria; præcipue in locis ubi residet Tribunal Sanctæ Inquisitionis, & Fisci. Almeid. allegat. 6. num. 9. Sed ut cunctis pateant officialium, familiariumque Sanctæ Inquisitionis privilegia, tenor eorum sequens est.*

PRIVILEGIOS CONCEDIDOS AOS OFFICIAES,

e Familiares do Santo Officio da Inquisição destes

Reynos, e Senhorios de Portugal.

DOM Sebastião por graça de Deus Rey de Portugal, & dos Algarves, daquem, & dalem mar em Africa, Senhor de Guiné, & da conquista, navegação, & commercio de Ethiopia, Arabia, & Persia, & da India, &c. Faço saber aos que esta minha carta virem, que havendo respeito ao serviço, que os Officiaes, & Familiares do S. Officio da Inquisição fazem a nosso

Senhor em seus officios, & a muita occupação, que nelles tem, & para que com melhor vontade folgue de os servir, hei por bem, & me apraz de lhes conceder os privilegios, & liberdades abaixo declaradas, das quaes usarão, & gozarão em quanto alli forem. Officiaes, & Familiares do S. Officio, aquelles que tiverem, & mostrarem provisoens dos ditos officios, & cargos, assignadas pello Inquisidor Mór de meus Reynos, & Senhorios. § Primeiramente

ramente hei por bem que sejam
daqui em diante privilegiados, &
escusos de pagarem em fintas, ta-
lhas, pedidos, emprestimos, nem
em outros alguns encarregos, que
pelos Conselhos, ou lugares aon-
de forem moradores, forem lan-
çados por qualquer modo, & ma-
neira que sejam; nem sejam con-
strangidos a que vãm compreros,
nem com dinheiro, nem sejam
tutores, nem curadores de pessoa
alguma, salvo se as tutorias forem
limitadas: nem hajam officios do
Conselho contra suas vontades,
nem lhes tomem de aposentado-
ria suas cazas de morada, adegas,
nem cavalheriças, nem quaes-
quer outras cazas, em que elles
pouzarem, posto que suas nam
sejam, antes lhas dem, & façam
dar de aluguel por seu dinheiro, se
as elles nam tiverem, & houverẽ
mister: nem lhe tomem paõ, vi-
nho, roupa, palha, cevada, lenha,
galinhas, ovos, bestas de sela, nem
albarda, salvo se trouxerem as di-
tas bestas ao ganho, porque em
tal caso nam ferã escuzos: nem
assi mesmo lhe tomem cousa algu-
ma do feu contra suas vontades.
Outrosi me praz que nam sejam
constrangidos nem obrigados a
irem servir por mar, nem por ter-
ra a nenhuma partes, em quanto
assi forem Officiaes, & Familiares
do S. Officio: nem sejam isso mes-
mo constrangidos a terem gãchos
às suas portas, posto que em ra-
sam de seus officios sejam a isso

obrigados. Item hei por bem que
possã trazer armas offensivas, &
defensivas, por todos meus Rey-
nos, & Senhorios. f. as offensivas
espada, & punhal, ou adaga só-
mente, & as defensivas todas as
que quizerem: nam sendo acha-
dos com ellas em lugares suspei-
tosos, ou deshonestos, ou fazen-
do o que nam devem. E porẽm
quãdo cõprir haverẽ de hir fazer
alguma prizam, ou qualquer ou-
tro acto de justiça, em que se re-
queira levarem mais armas offen-
sivas, poderã levar todas as que
quizerem, & lhes forem necessa-
rias. Item me praz que elles, &
suas mulheres, & assi seus filhos,
& filhas em quanto estiverem de-
baxo de seu poder, possã trazer
em seus vestidos aquella seda, que
por bem de minhas Ordenaçõens
podem trazer as pessoas, que tem
cavallos, posto que os elles nam
tenham, sem embargo das ditas
Ordenaçõens. E por tanto mãdo
a todos meus Dezembargadores,
Corregedores, Ouvidores, Jui-
zes, Justiças, Officiaes, & pesso-
as de meus Reynos, & Senhorios,
a que esta carta, ou traslado della
em publica forma for mostrado,
& o conhecimento della pertenc-
cer, que a cumpram, & guardem,
& façãõ inteiramente cumprir, &
guardar, como se nella contem,
sem nisso porem duvida, nem em-
bargo algum, porque assi he mi-
nhã merce. E quem o contrario
fizer, & assi o nam cumprir, paga-

38
 ra seis mil reis ametade para os
 captivos, & outra para quem o ac-
 cufar. E por firmeza delle lhe
 mandei dar esta carta por mi assi-
 nada, & sellada de meu sello pen-
 dente para a terem para sua guar-
 da. Balthazar Ferraz a fez em bis-
 boa a 14. de Dezembro, anno do
 Nascimento de Nosso Senhor
 JESU Christo de 1562. annos
 Fernão da Costa a fez escrever. §
 Postilla. § E assi hei por bem que
 os ditos Officiaes, & Familiares
 do S. Officio sejam privilegiados,
 & escuzos de pagarem no lança-
 mento do serviço dos cem mil
 cruzados, que os povos de meus
 Reynos me fizeraõ nas cortes que
 fiz nesta Cidade de Lisboa no an-
 no de 1562. & em quaesquer ou-
 tros serviços desta qualidade, que
 pelo tempo adiante forem conce-
 didos por qualquer via que seja,
 posto que já fosse determinado q̄
 este privilegio os não escuzava de
 pagarem no dito serviço. E esta
 postilla não passará pela Chancel-
 laria, sem embargo da Ordena-
 çam em contrario. Fernão da Co-
 sta a fez em Lisboa aos 20. de
 Março de 1566. E isto aquelles
 que tiverem cartas, ou provisões
 dos ditos officios. E assi mado aos
 ditos Dezembargadores, Corree-
 gedores, & Ouvidores, Juizes,
 Justiças, Officiaes, & pessoas des-
 tes Reynos, & Senhorios, que
 outrosi cumpraõ, & guardem,
 madem cumprir, & guardar a pos-
 tilla acima, como se nella contem.

39
E U El-Rey faço saber aos q̄
 este meu alvará virem, que
 pello grande dezejo que tenho de
 em tudo favorecer, & ajudar o S.
 Officio da Inquiçaõ, & para que
 os Ministros, Officiaes, & Fami-
 liares delle com mais diligencia,
 & vontade firmam seus carregos,
 hei por bem que além dos privile-
 gios, que tem, & lhes foram con-
 cedidos por El-Rey meu sobri-
 nho, que Deos tem, os quaes por
 este hei por confirmados, elles
 nam sejam obrigados pagar a im-
 posição, que por causá da aposen-
 tadoria foi posta aos povos, & assi
 quero que se entenda o privilegio
 del-Rey meu sobrinho, em que
 diz que os escuzava da aposen-
 tadoria, por quanto os hei por escuzos
 & livres de pagar a dita imposi-
 çam em todo, & em parte, salvo
 daquellas cousas que comprarem,
 ou arrendarem para tornar a ven-
 der, porque destas vendas, paga-
 rã como as outras pessoas que a
 isso sam obrigadas. E bem assi se-
 rã escuzos de pagar siza, ou ca-
 beçam os officiaes que servem cõ-
 tinuamente na Inquiçaõ, como
 sam Alcaide do carcere, Meiri-
 nho, Solicitadores, Porteiro, Des-
 penseiros, & guardas, havendo
 respeito ao grande trabalho que
 tem em seus officios, & pouco que
 importa à minlia fazenda o q̄ nisto
 se pode montar para o muito fa-
 vor que por elle merecem. Pello
 que mando a todos meus Dezem-
 bargadores, Correegedores, Ovi-
 dores,

dores, Juizes, Justiças, Officiaes, & pessoas de meus Reynos, & Senhorios, que assi o cumprão, & guardem, façam inteiramente cumprir, & guardar, como neste alvará se contem, o qual hei por bem que valha como carta feita em meu nome, por mi assinada, & passada por minha Chancellaria, sem embargo da Ordenaçã do 2. livro tit. XX. que diz, que as coufãs, cujo effeito houver de durar mais de hum anno, passẽm por cartas, & passando por alvarás, nam valham, & sem embargo de nam passar pella Chancellaria. Em Almeirim aos 18. de Janeiro. Manoel Antunes o fez, de 1580. E ao traslado deste, feito por hum Notario, ou Escrivaõ publico, hei por bem que se de inteira fé em juizo, & fóra delle, como ao proprio original. Manoel Antunes o fez.

R E Y.

40 **E** U EI-Rey faço saber aos q̄ este meu aluará virem, que pella experiencia, que tenho dos negocios do Santo Officio da Inquisiçam, em que por muitos annos entendi, sendo Inquisidor Geral nestes Reynos de Portugal antes de succeder na Coroa delles, me pareceo muito importante para conservaçã de sua authoridade, & do respeito, que se lhe deve ter, que algumas causas dos seus Officiaes, & Ministros se tratassem ante os Inquisidores, & el-

les fossẽm Juizes dellas, & as determinassem. E para se tomar resoluçam acerca do modo, & ordem, que nisso se guardaria, mandei ver por pessoas de virtude, letras, & experiencia, o que se poderia fazer, & com seu parecer, conformandome com o que em algumas partes de outros Reynos se usa, & guarda, ordenei o seguinte. § Primeiramente hei por bem, que nas causas crimes dos Officiaes do S. Officio, ou elles sejam autores, ou reos: os Inquisidores tenhaõ jurisdicçã sobre elles, & sejam seus juizes, & nas causas civis sendo os ditos officiaes reos sómente. Nas causas crimes dos Familiaes, ou sejam autores, ou reos, serã outrosi os ditos Inquisidores seus juizes, excepto nos cazos seguintes. f. crime de lesa Majestade humana, crime nefando contranatura, crime de alevãtamento, ou motim de provincia, ou povo, crime de quebrantamẽto de minhas cartas, ou seguros, de rebelliãõ, ou desobediencia a meus mandados, & em cazo de aleive, força de mulher, ou roubo della, ou de roubador publico, ou de quebrantamento de caza, ou Igreja, ou Mosteiro, ou queima de caza com dolo: & em resistencia, ou defacato qualificado contra minhas justiças: & quando tiverem officios meus, ou publicos dos povos, & republicas, & delinqüirem nelles, & em coufãs tocantes aos ditos seus officios, & cargos,

cargos, nos quaes cazos conheceram as justiças seculares contra os ditos Familiares, & não em outros por graves que sejam. Nas causas crimes dos criados dos Deputados do Cōselho Geral, dos Inquisidores, Deputados, & Secretarios, seram os ditos Inquisidores juizes, sendo os ditos criados reos sómente. E appellando alguma das partes da sentença, que se der nas sobreditas causas pelos Inquisidores, serà para o Concelho Geral, aonde a causa fenecerá sem mais appellação, nem agravo. E acontecendo haver differença entre os Inquisidores, & o Juiz de meus feitos, & quaesquer outros officiaes de justiça, sobre quem compete o conhecimento da causa, se enviará informação della cō os autos, que forem feitos pelo Inquisidor, ou julgador outro qualquer, ao Conselho Geral, aonde dous do dito Conselho com dous Dezembargadores do Paço determinarã quem pertence. E o que se determinar por esta maneira, isso se guardará. E sendo votos iguaes, se medará conta diſso para mandar o que me parecer no cazo. E entre tanto isto se tratar se sobestará na dita causa em que houver a tal duvida. E havendo prezo, estará na prizaõ do Juiz que o mandar prender, & primeiro conhecer do cazo: & será bem tratado com a segurança necessaria. Pelo que mando aos meus Dezembargadores do Paço, Juiz dos meus feitos, & mais Dezembargadores das cazas, Corregedores, Ouvidores, Juizes, Justiças, Officiaes, & pessoas de meus Reynos, q̄ assi o guardem, & cūprã fação inteiramente cumprir, & guardar como se neste contem. E nenhum se intrometa em conhecer nos cazos aqui declarados, em que hei por bem que os ditos Inquisidores sejam juizes, & tenhaõ jurisdicção, sobpena de lhe ser estranhado e como o caso merecer, & tudo o que se fizer contra a fórma deste, serà nullo, & de nenhũ vigor, por assi ser minha merce. E este valerá como carta feita em meu nome por mi affinada, & passada pela Chancellaria, sem embargo da Ordenação do segundo livro tit. XX. que diz q̄ as causas, cujo effeito houver de durar mais de hum anno, passem por cartas, & passando por alvaras não valhaõ. E posto que nam passe pela Chancellaria, sem embargo da Ordenação em contrario: E ao traslado desta em publica fórma, feito por hum Notario Apostolico, ou Escrivão, & Tabelliaõ publico, hei por bem q̄ se dê inteira fé em juizo, & fóra delle, como ao proprio original. Em Almeirim aos 20. de Janeiro. Manoel Antunes o fez de 1580. Nas causas crimes dos Familiares não conheceraõ outrosi os Inquisidores, além dos atraz exceptuados no cazo de homicidio qualificado, & de falsidade, & de moeda falsa,

& de

& de tirar com bêsta, ou arcabúz. Manoel Antunes o fez.

R E Y.

41 **E** U El-Rey faço saber aos q̄ este meu alvarà virem, q̄ eu hei por bem, & me praz, que os privilegios, q̄ pelos Reys destes Reynos de Portugal meus antecessores são concedidos ao S. Officio da Inquisição dos ditos Reynos, se cumprão, & guardem inteiramente, como se nelles contém, em quanto eu não estiver no negocio das confirmações. E mando a todas as justiças, & officiaes, a que o conhecimento disto pertencer, que cumprão, & fação cumprir, & guardar este alvarà como se nelle contém. O qual me praz, que valha, tenha força, & vigor, posto que o effeito delle haja de durar mais de hum anno, sem embargo da Ordenação do segundo livro tit. XX. que o contrário dispoem. João da Costa o fez em Lisboa a 31. de Dezembro de 1584.

R E Y.

Os quaes privilegios eu Bartholomeu Fernãdes Notario por autoridade Apostolica, & Secretario do Concelho Geral do Santo Officio da Inquisição trasladei bem, & fielmente dos proprios originaes, que estão no secreto do dito Cõcelbo: com os quaes concordaõ de verbo ad verbum, & os fiz imprimir por mandado dos Senhores do

dito Cõcelbo. E não por mi assina- dos, & sellados com o sello do dito Santo Officio em Lisboa a 15. de Dezembro de 1608.

42 **E** U El-Rey faço saber aos q̄ este alvarà virem, q̄ havendo respeito ao que me foi proposto pelo Concelho Geral do São Officio, sobre nelle se passarem alvaràs de fiança a seus privilegiados. E por fazer mercê ao Santo Officio, hei por bem, que guardando o Concelho Geral o Regimento do Dezembargo do Paço sobre os alvaràs de fiança, os possa conceder aos prezos, que se livraõ no juizo de seu privilegio. Pelo que mando às justiças, officiaes, & pessoas, a que o conhecimento disto pertencer, que cumprão, & guardem este alvarà como nelle se contém, o qual valerá, posto que seu effeito haja de durar mais de hum anno, sem embargo da Ordenação livro segundo titulo 40. em contrario, & se registará no livro do Dezembargo do Paço, & aonde mais for necessario, para todo o tempo constar como eu assi o houve por bem. Manoel do Couto o fez em Lisboa a 4. de Fevereiro de mil, & seiscentos, & quarenta, & cinco. Jacinto Fagundes Bezerra o fez escrever.

R E Y.

C

Em

Em virtude do alvarà acima, se passaráõ dous de fiança a Domingos da Sylva reo, na causa crime, de q' o accusava Hieronimo Henriques da Veiga, & estes Autos forão por appellacão haverã dous mezes, & se julgarão, & ficarão em poder do Secretario, & isto a requerimento de Joseph da Sylva Noronha também reo nelles.

43 **E** UEL-Rey faço saber aos q' este alvarà virem, q' por justos respeito de meu serviço hei por bem, q' daqui em diante não venha mais em duvida se he, ou não he mayor o privilegio do S. Officio do districto de Evora, & prezos dos carcerees do S. Officio, q' o da Universidade da mesma Cidade, porq' de meu motu proprio, certa sciencia, poder Real, & absoluto, declaro, & mado, q' dos ditos Ministros preceda em tudo ao da Universidade, se embargo de quaesquer duvidas, q' se possa mover em côtrario, & de quaesquer leys, & ordenaçoes, q' outro si em contrario haja, ou possa haver: para o q' sendo necessario, lhes concedo de novo este privilegio, q' em tudo se lhes cūprirá tão inteira, & irrevogavelmēte, como nelle se contē & assi este alvarà, q' valerã, posto q' seu effeito haja de durar mais de hū anno, sem embargo da Ordenaçãõ lib. 2. tit. 40. em contrario. Manoel Gomes o fez em Lisboa a 28. de Mayo de 1643. Joãõ Pereyra Castello Branco o fez escrever.

R E Y.

Ad aliud summè advertendum, que os Officiaes, & Familiares da S. Inquizaõ, atē nas causas civis são mais privilegiados que os Moedeiros, & não podem os Moedeiros uzar de seu privilegio, ainda que digaõ, que o tem incorporado na Ordenaçãõ, porq' os Officiaes do S. Officio também o tem por ley especial, & por decreto que se fez, assistindo a isso os Doutores Rui Pires da Feiga, o Doutor Bartholomeu de Affonseca Deputados do Conselho Geral da S. Inquizaõ, com os Doutores Luis Machado de Gouvea, & o Doutor Antonio da Cunha Dezembargadores do Paço; & assi se julgou de proximo pelo Conservador da Moeda o Doutor Julianes da Sylveira, & se confirmou em Relaçãõ na causa de Amador Fernandes, com Antonio Nunes; & já de antes se tinha determinado em outro privilegiado do Juizo de Alfandega, & estas sentenças, & decretos, tem o Escrivãõ da Moeda Joãõ de Palma.

O mesmo se determinou na Relaçãõ do Porto no anno de 1678. entre Joãõ Gomes da Costa Official da Moeda, & Joãõ Antunes Barrozo Familiar do Santo Officio. E no anno de 1684. houve duvida no pleito que moveo Alvarõ Ferreira de Macedo, a Diogo Soares Familiar do S. Officio, & o Conservador da Moeda nam recebeo a exceiçãõ, & agravãõ o reo

oreo para a Relação, nam teve provimento: o Conselho Geral do S. Officio recorreo a El-Rey cõ humã consulta, & precedendo informação, & ouvido o Procurador da Coroa, & Dezembargo do Paço, resolveo sua Magestade a favor do Familiar, & desta resolução fez avizo o Secretario Pedro Sanches Farinha ao Arcebispo Inquisidor Geral na forma seguinte.

44 Senhor Arcebispo Inquisidor Geral, vendo S. Magestade, que Deos guarde, a consulta que o Conselho Geral lhe fez sobre a causa que corre entre Alvaro Ferreira Moedeiro autor, & oreo Diogo Soares Familiar do S. Officio foi servido resolver, que os assentos tomados se observem, & os Juizes se abstenhaõ de conhecer das causas civeis dos Familiares, em que forem reos, nam querendo elles ser demandados, fenaõ no juizo de seu foro, que lhe toca pelo privilegio, & ao Cõservador da Moeda tem ordenado, remeta os autos de Diogo Soares ao juizo do Fisco, aquem legitimamente toca pelo seu privilegio, tem embargo do accordo da Relação, de que da parte de Sua Magestade faço este avizo a Vossa Illustrissima. E guarde Deos a Vossa Illustrissima muitos annos, do Paço 28. de Julho de 1685. Pedro Sanches Farinha.

O Conde Apofentador Mór, 45 tenha entendido q̄ aos Familiares do S. Officio ha de dar apofentadoria, quando lha pedirem na forma de seu privilegio, que suposto se nam ache confirmado, nam he por falta sua, fenaõ em razãõ de nam haver confirmaçoens geraes, que he só quando as comunidades sam obrigadas a confirmar, & o fará o Santo Officio nas primeiras confirmaçoens que houver. Lisboa o 1. de Janeiro de 1686. R. E. Y.

§. XI.

Reformationis justitiæ.

O Privilegio dos Officiaes, & 46 Ministros do Santo Officio da Inquisição, se guardarã inteiramente: com declaração, que fenaõ entenderã nas causas tocãtes à minba fazenda, porque estas se tratarãõ no juizo della.

THOM. VAS AD §. XI. IBI.

Neste §. se trata, & se man- 47 da, que os Privilegios dos officiaes, & ministros do Santo Officio da Inquisição se guardẽ inteiramente, com declaração, que se nam entenda nos casos tocãtes à fazenda de Sua Magestade, & deste §. faz mençam Barb. in remiss. ad Ord. lib. 2. tit. 3. n. 2. aonde allega outros Doutores que tratam o mesmo, scilicet Simanc. de Catholicis, tit. 4. n. 19. Gracian.

C 2 discept.

- discept. forens. cap. 240. n. 33. & 34 Curia Philip. 3. p. §. 1. n. 15.*
- 48 Porque nos casos da fazēda de Sua Magestade se tratam no juizo della, sem haver privilegio, que exima, & na dita remissaõ de *Barbos.* faz mençam da ley de Dom Henrique feita no anno de 1580. em que se exceptuou este caso, & outros, em que os officiaes, & ministros do Santo Officio deviam respõder no foro secular, & entre os mais tambem exceptuava, quãdo os taes ministros tivessem officios seus, ou dos povos, & republicas, & delinquissem nelles em cazos tocantes aos mesmos officios, & encargos.
- 49 E na materia da fazenda o traz *Escobar de ratiocin. cap. 7. n. 10. Cevalb. 4. tom. conclusione 897. n. 112.* & se confirma este intento pella doutrina de *Caballo centur. 1. casu 64. & per Thom. Val. 1. tom. alleg. 21. n. 74.* Fica com tudo por duvida, se por razaõ desta ley mãdar que os privilegios se guardem inteiramente, com declaraçam, q̄ se nam entenda nos cazos tocantes à fazenda de Sua Magestade: he visto querer que nos mais cazos se guardem os privilegios, sem embargo da dita ley del-Rey D. Henrique.
- 50 Arazaõ de duvidar he, porque o caso exceptuado inclue os mais cazos, que nam sã exceptuados, & faz a regra in cõtrarium: *l. quaesitum 12. §. idem respondi in domo instructa, ff. de fundo instructo:* *Bart. in l. non quod liquide §. fin. ff. de per u legat. Dec. n. 23. & Cagnol. n. 31. in l. 1. ff. de regul. juris.* E se confirma por *Bald. in l. 1. §. sed excipient, no fin. ff. de ferijs:* em quanto dis, que quando o Estatuto procede fazendo algumas exceçoens, nam tem lugar o direito commum, porque nos casos que no tal Estatuto tenam exceptuam, havemos de estar por elles, & nam pello direito commũ, porque a exceiçãõ em alguns cazos, como temos dito, firma a regra nos mais: *l. Tribun. §. fin. ff. milit. testam. Azeved. in l. 1. n. 63. tom. 1. lib. 6. Barb. na l. 1. ff. solut. matrimon. 3. p. n. 53. & 161.*
- E a razam de decidir he, porq̄ esta reformaçam manda guardar o privilegio inteiramente, que he o q̄ concedeo El-Rey Dom Henrique aos officiaes, & ministros do Santo Officio com as causas exceptuadas, que sam de consideraçam, & quietaçam da republica, & delle se nam revogaram; o que parecia necessario: argumẽto *leg. item apud Labeon. §. ait Praetor. vers. ea enim, ff. de injur.*
- Mas nam cessa a duvida; principalmente, porque no §. final. desta reformaçam se poem clausula derogatoria atodas as mais limitaçoens à cerca do conteudo nella, que os Reys passados fizeram, segundo as occasioẽs, & tempos em diversas leys, usando Sua Magestade o seu poder real, & absoluto: pello que Sua Magestade o pode

o pode declarar, pella regra da l. final. cod. delegib. Burg. de Paz in prœm. legum tauri à num. 307. Dec. in l. Nerassius, n. 2. ff. de regul. juris: Azeved. na ley 3. tit. 1. lib. 2. num. 16. & serà bom consultar S. Magestade, porque muita parte de sua jurisdicam se perde, havendo de entender, que pella dita exceicam fica revogada a ley del-Rey Dom Henrique nos mais casos, que exceptua.

52 E aconteceu in facto, que hum Familiar do Santo Officio de Vianna foi culpado na morte de hu homem de preposito: que era hu dos casos exceptuados na ley de Dom Henrique, & passando os Inquisidores de Coimbra carta de advocatoria para os autos lhe ferem remetidos, o Juiz defirio ao comprimento da advocatoria; do que as partes aggravaram para a Relaçam do Porto, aonde foram providos, & sendo os autos levados ao Tribunal da Inquificam Geral, se cõfirmou no Dezembambo da Relaçam do Porto, & o Familiar se livrou perante o Juiz secular da terra: o que he contra esta reformaçam, pois sò exceptua na materia da fazenda, & revoga todas, & quaesquer outras declaraçoens.

Copia do decreto por que S. Magestade resolveo, que nam gozassen de privilegio mais, que certo numero de Familiares.

53 **C** Onde das Galvêas amigo eu El-Rey vos envio muito faudar, como aquelle q̄ amo por fer conveniente a boa administraçã da justiça que se evitẽ os muitos privilegiados que ha neste Reyno, & haver crescido excessivamente o numero dos Familiares sobrando muitos para as diligencias do Santo Officio, que foi a causa porque os Senhores Reys deste Reyno meus predecessores lhes concederam os privilegios, entendendo justa, & piedozamente, que deviaõ ser favorecidas aquellas pessoas que servem o Tribunal da fé, cujo santo ministerio he conservar a sua pureza, & extirpar as herefias, & communicado esta materia com o Cardeal de Lancastro Inquisidor Geral do meu Concelho de estado para q̄ me dissesse o seu parecer, & numero dos Familiares com que as Inquificçoens ficaram bem servidas, por nam fer a minha tençã tirar os privilegios, aquem serve o Santo Officio, mas sòmente que os nam lograffem aquelles Familiares, que naõ eram necessarios a seu serviço por serem odiozostãtos privilegios à republica. Hei por bem q̄ de hoje em diante nam logré aquelles privilegios, senaõ aquelles Familiares que couberem na lista, q̄ com esta vos remetto, affinada pello meu Secretario de Guerra Antonio Pereyra da Cunha, que he a copia q̄ me deu o Cardeal, & em falta de huns lhe

irãr subrogando outros que se lhes seguirem pellas suas antiguidades, & todos os Familiares que ouver àlem deste numero! Hei por bem, que nam gozem de privilegio algum em nenhuma materia, ou de justiça, fazenda, ou governança das terras: porq̃ por esta os hei todos por derogados: mas nam he minha tenção derogar algum dos que pertencer aos Inquisidores, Deputados, Notarios, Secretarios, & outros quaesquer Officiaes das Inquições, de que me pareceo avizarvos desta minha resolução para assim a teres entendido, & a executares na parte que vos toca pello que respeita as exempções que os ditos Familiares tenhaõ em ordem às obrigaçoens, & encargos militares, pera que sòmente o logrem aquelles a que ficaõ concedidas, & a copia desta mandaréis registrar nas Camaras Cabeças das Comarcas dessa Provincia, & mais partes donde convenha, pera q̃ nelas haja també noticia desta minha resolução escrita em Lisboa aos 30. de Abril de 699. Rey. Cõde de Atalaya, Miguel Carlos.

54 *Lista do numero dos Familiares que hade haver nos destriçtos das Inquições deste Reyno privilegiados.*

Destriçto de Evora.

Evora sincoenta, Beja des, Elvas vinte, Portalegre vinte,

Faro quinze, Lagos des, Tavira des, Avís seis, Estremõs des, Villa Viçosa des, Campo Mayor seis, Moura seis, Serpa quatro, Monte Mór o novo quatro.

L I S B O A.

Lisboa cem, Guarda dezouto, Leiria vinte, Santarem des, Setuval quinze, Thomar seis, Torres Vedras seis, Castello Branco quatro, Ourém quatro, Palmella quatro.

C O I M B R A.

Coimbra sincoenta, Porto quarenta, Lamego vinte, Vizeu vinte, Torre de Moncorvo seis, Pinhel seis, Miranda des, Aveyro dezouto, Braga vinte, Viãnavinte, Guimaraes des, Bragança outo, Barcellos outo.

Nas mais Villas do Reyno hade haver dous Familiares, ou hum sòmente, conforme ao numero dos moradores. Lisboa 3. de Abril de 693.

Mendo de Foyos Pereyra.

C A P U T IV.

Familiares, cæterique Officiaes Sanctæ Inquisitionis, an privilegio renunciare possint?

S U M M A R I U M.

- 1 *Unicuique liberum est favorã suo renunciare.*
- 2 *Regula est standum donec exceptio*

- ceptio probetur.
- 3 Privilegio Universitati concessa, quilibet renunciare non valet.
 - 4 Clericus nec expresse, nec tacite privilegio fori renunciare potest.
 - 5 Beneficio cap. oduardus clericus renunciare non valet.
 - 6 Privilegio ob reverentiam concessa quis renunciare non potest.
 - 7 Maritus non potest renunciare privilegio, ne conveniatur ab uxore, ultra quam facere potest.
 - 8 Irrenunciabile est privilegium bonum publicum primario respiciens.
 - 9 Privilegijs nobilibus concessis nobiles renunciare non valent.
 - 10 Ægregia personæ possunt renunciare privilegio contento in l. egregias.
 - 11 Renunciatio privilegij in tertij prejudicium fieri non potest.
 - 12 Juri quaesito non possunt in fraudem creditorum renunciare debitores.
 - 13 Secus dicendum est de quaerendo.
 - 14 Creditores non fraudantur in non acquirendo, sed in ommittendo.
 - 15 Vassalli in victo domino, & contra, privilegijs renunciare non possunt.
 - 16 Familiares, Officialesque continui Sancti Officij minime privilegijs renunciare possunt.
 - 17 Privilegia predictis concessa in favorẽ Sancti Officij concessa fuerunt.
 - 18 Privilegium ecclesiæ concessum ab ea renunciari non potest.
 - 19 Privilegia familiarium, officialiumque Sanctæ Inquisitionis in favorem religionis fuerunt concessa.
 - 20 Jurisdictio Inquisitorum, & Judicum fiscalium est privativa.
 - 21 Jurisdictio privativa nec renunciari, nec prorogari potest.
 - 22 Quæ dicatur jurisdictio privativa.
 - 23 Prorogari non potest, quod renunciari non potest.
 - 24 Maximè stante lege, pactiones litigantium irritante.
 - 25 Quando dicatur legem predictas pactiones annullare.
 - 26 Clerici privilegio suo renunciare non valent.
 - 27 Nec miserabiles personæ.
 - 28 Nec milites, neque Neapolitani, neque fiscus.
 - 29 Neque scholastici.
 - 30 Neque vidua.
 - 31 Privilegium miserationis causam concessum renunciari non potest.
 - 32 Hujusmodi renunciatio tollit misericordiam.
 - 33 Privilegium dignitati datum renunciari non potest.
 - 34 Senatores, & regij conciliarij privilegijs non possunt renunciare.
 - 35 Concluditur familiares, Officiales

- cialesque Sanctæ Inquisitionis non posse renunciare privilegia.
- 36 Referuntur D.D. docentes oppositum.
- 37 Privilegia concessa familiaribus, officialibusque Sancti Officij non ob eorum favorem, sed religionis introducta sūt.
- 38 Facultas renunciandi denegatur, quando jus alteri quæsitum læditur.
- 39 Et ob id scholastici, clerici, Senatores, & alij non possūt renunciare.
- 40 Ex eadem ratione non potest laicus se obligare ad respondendum coram iudice ecclesiastico.
- 41 Nec clericus, ut conveniatur coram alio iudice ecclesiastico, non suo.
- 42 Nec legatum privilegio suo renunciare valet.
- 43 Nec Milites ordinum militariū in præjudicium ordinis.
- 44 Nec mulieres, ut pro debito civili carcerari valeant.
- 45 Privilegia dictorum realia sunt.
- 46 Ad cognoscendum, an privilegia sint realia, vel personalia quatuor conciderāda veniunt.
- 47 Privilegiū concessum familiaribus, officialibusque Sancti Officij non ut singulis, sed ut universis, concessum est.
- 48 Privilegiū concessum personæ factæ renunciari non potest.
- 49 Persona facta perpetua est.
- 50 Sive privilegium sit concessū ad usum singulorum, sive ad usum totius.
- 51 Ratio privilegij quando est perpetua, privilegium est perpetuum.
- 52 Privilegia, quæ referuntur ad rem suā naturā perpetuam, sunt perpetua.
- 53 Titulus, quando sit realis, vel personalis demonstratur.
- 54 Genus perire nequit.
- 55 Privilegium concessum civitati, seu oppido ad quoscunque habitatores transit.
- 56 Sententia lata contra habitatores unius omnibus nocet si duret ratio.
- L**iberum esse unicuique privilegio, concessioni, & favori ob se introducto renunciare, apertissima proclamant universa jura de hac materiā disponentia; ex l. cum pater §. libertis ff. legat. 2. l. penul. cod. de Episcopis, & cleric. l. si iudex circumventus ff. de minorib. l. potest ff. ad l. falsid. l. si quis in conscribendo cod. de pact. l. quoties cod. de fide instrumentor. l. 2. cod. uti possidetis cap. ad apostolicam de regularib. cap. si de terra de privileg. cap. tuis de testib. vers. nisi l. si iudex 42. ff. de minorib. l. ult. §. penult. ff. ad Velean. plures alij, quos coacervat. Simon Vas Barb. in principijs, & locis cōmunibus literā F. n. 38. Augustin. Barb. in tract. de axiomat.

axiomat. juris axioma 135. n. 13. & 14. cui regulæ est standū, dum de exceptione non constat: ex l. illud cod. de sacrosanct. eccles. l. ult. cod. de heredib. instituen. l. apud antiquos cod. de furt. l. ab ea parte cod. de conjug. leproforū: Simon Vas. Barb. ubi supr. litera R. n. 10. Egid. in l. 5. ff. de justit. & jure 2. p. cap. 13. conclus. 5. ubi tradit hujus regulæ sex limitationes.

Unam tamen accipies exceptionem, quando lex, seu privilegium respicit utilitatem alicujus communitatis, vel ordinis: quia scilicet in favorem totius ordinis, seu communitatis concessum est; quia tunc jus, privilegium, & concessio renunciari non potest: unde venit clericū non posse renunciare foro, nec expresse, nec tacite: argumento tx. in cap. diligenti de for. competēt. tx. in cap. 1. de sentent. excommunication. nec etiam privilegio capitis Oduardus de solutionib. ad hoc, ut teneatur, ultra quā facere potest; quia etiam hoc casu tale privilegium non fuit concessum clerico, sed toti ordini clericali, ne in oprobrium statūs cogantur medicare: Barb. in l. alias 15. §. eleganter ff. solut. à numer. 18. usque ad numer. 23. ubi invenies fundamentum, & responsiones ad ea, quæ objeci possunt. Delben. de immunitat. tom. 1. dubitation. 2. per tot. & dubitation. 14. cap. 1. & cap. 4.

Aliam iterum recipies: quando

privilegium concessum est propter debitam reverentiam: quia tunc nec per pactum renunciari potest. Barbof. proximè numer. 1. & colligitur ex l. final. cod. de bonis libert. tx. in d. l. alias §. eleganter ff. soluto. Ratio propter quam maritus non potest renūciare privilegio, quod habet, ne à muliere cōveniatur ultra ea, quæ facere potest; ex d. l. quia mulier debet reverentiam marito per text. in l. unica §. cum autem de rei uxoris actione; mulier verò potest, ex eodem Barb.

Alteram tenere debes: quando privilegium concessum singularibus personis respicit primario, & principaliter bonum publicum, quamvis secundario respiciat eorū favorem; ex Barb. in tract. de axiom. jur. axiom. 235. num. 14. ex quā ratione provenit nobiles non posse renunciare privilegio, quod habent, ne propter debita civilia in carcere detrudantur, & ne executio in armis, equis, & cæteris rebus ad suum usum necessarijs fiat: ex Gom. in l. 79. taur. n. 3. & 2. variar. cap. 11. numer. 54. ubi plures cumulat Aylon. Otalor. de nobilitat. 2. part. 3. princip. quest. 9. n. 8. Gutier. de jurament. confirmator. 2. p. cap. 16. num. 61. Nobilis an possit renunciare privilegio? latè Portug. de donat. 2. part. cap. 17. à num. 97. usque ad 100. Phab. 1. part. decis. 5. tradit judicatum nō posse; quod intellige in illis regnis, in quibus

- talia privilegia nobiles habuerint; nam in nostro regno illis carent; *ex Ordin. lib. 5. tit. 67. contrarium tamen tenet Barbof. in dicto §. eleganter numer. 13. & 14. qui quidem numer. 12. asserit egregias personas posse renunciare privilegio, ut non cogantur comparere coram iudice ad ferendum testimoniū, sed potius debeat iudex ire ad eorum domos; ex t. x. in l. ad egregias 15 ff. de jure jurādo.*
- 10** Deinde aliam accipe limitationem regulæ; quando renunciatio fuerit facta in præjudicium tertij; quia tunc renunciari non potest. Indè venit, quod debitores non possunt renūciare juri quæsito, vel lege ordinaria, vel privata in fraudem creditorū, sed tantum quærendo; *ex lege non fraudātur 19. ff. quæ in fraudem creditor. ubi constituitur regula: quod creditores non fraudantur in adquirēdo, sed in ommittēdo.* Venit etiā, quod vassalli alicujus donatarij regie coronæ nō possunt invito donatario, seu domino, nec donatarius invitis vassallis renunciare jurisdictioni ordinariæ; *ex traditis à Vicent. de Frāch. decis. 541. n. 7. & decis. 417. n. 2. Tondut. de prævention. 1. p. cap. 11. num. 13. ita ut ipse donatarius petere possit remissionem causæ ad iudices suarum terrarum. Portug. de donationib. 3. part. cap. 44. num. 44.*
- 11** Inferes ex dictis: familiares, & officiales continuos Sancti Officij non posse renunciare foro, tam in civilibus, quàm in criminalibus. Probatur illatio ex multis, & **16** primò probatur ex eo: quia certū est, ut dictum manet, privilegium concessum ob reverentiā renuntiari non potest; *ex l. alias 14. §. eleganter ff. soluto ibi: Quippe cum contra receptā reverentiā, quæ maritis exhibēda est, id esse apparet: sed privilegium fori, tam in criminalibus, quàm in civilibus fuit concessum propter reverentiā Sancti Officij.*
- Patet minor ex concessione **17** Henriquiana prolata Almeirim die vigesimo Januarij anno 1580. *ibi: para a conservaçāo de sua autoridade, & do respeito, que se lhe deve ter: ergo familiares, officialesque continui Sanctæ Inquisitionis privilegio fori renunciare non possunt.*
- Probatur secundò: privilegium **18** concessum in favorem ecclesiæ, vel religionis non potest renunciari; patet maior: *Delben. de immunitat. tom. 1. dubitation. 14. per tot.*
- Atqui privilegium officialium, **19** & familiarium fuit concessum in favorem religionis, ut constat ex concessione Sebastianea data decimo quarto die Decembris anno 1579. Ulyssipone, & ex illa patet ibi: *Que havendo respeito ao serviço, q̄ os Officiaes, & familiares do Santo Officio fazem a Nosso Senhor em seus officios, & a muita occupaçam que nelles*

nelles tem: ergo prædicti non possunt renunciare privilegium fori cum nō sit in utilitatem privatam, sed in publicam fidei primariò, & principaliter, in cujus damnū renunciatio minimè valere potest; *ex regul. tx. in l. jus publicū ff. de pact. l. 2. §. si eo tempore ff. de administration. rer. ad civitat. l. nec ff. de regul. jur. Avilles in cap. prætor. cap. 1. verbo tierra n. 7.* quamvis renunciatio firmetur jurādo.

20 — Probatur tertio: jurisdictio Inquisitorū, quoad officiales continuos, & iudicis Fisci, quoad cæteros familiares, est privativa; sed jurisdictio privativa, nec renūciari, nec prorogari potest: ergo privilegium fori nec ab officialibus, nec à familiaribus renunciari potest.

21 Mayor probatur: quia jurisdictio privativa est illa, quæ privatas causas respicit: *Pereyr. decis. 29. n. 3.* sed jurisdictio Inquisitorum, seu iudicis Fisci respicit privatas causas: ergo est privativa.

Minor patet, quoad primam partem renūciationis, ex eo, quoties jurisdictio privativa est concessa non in favorem exemptarum personarum tantum, sed aliarum personarum, seu ministerij, nō potest renūciari. *Pereyr. decis. proxima n. 5. Carleval. tit. 1. disp. 2. num. 1056. Salgad. in labyrint. 1. p. cap. 7. n. 59. Ægid. in l. ex hoc jure 5. ff. de justit. & jure 2. p. cap. 13. clausula 5.*

Deindè: quia hæc jurisdictio fuit concessa in favorē, & reverē-

tiam Sancti Officij, ut suprā diximus: ergo renunciari non potest, cum renunciatio fori non admittatur cum præjudicio tertij, ex DD. allegatis.

Quoad secundam patet etiam 23 ex eo; quia perpetuum est, ut prorogari non possit, quod non potest renunciari, ut contra *Barbos. in l. 1. ff. de judic. articul. 4. num. 67. tenet Carleval. tit. 1. disput. 2. num. 1061. & 1142.* de hac re fusiùs nobis agēdum est à cap. 18. cum sequentibus, ubi invenies multa, quæ his doctrinis cohæreunt.

Eò maximè cum adsit prohibitio legis, seu privilegij pactio-nes litigantium annullans; *ex Pereyra dicto numer. 5. Cabedo decis. 22. num. 2. 1. parte. Carleval. tit. 1. disput. 2. num. 1186. & repetit n. 1193. & 2203. & 1100. Giurba cons. 95. n. 7.* exempli gratiā, si diceretur talis iudex cognoscat de causis viduarum, & alius iudex nō se intromittat in cognitione illarū sub pænis nullitatis, pro ut habemus in præfenti ex verbis claris privilegij ibi: *& nenhum se entrometa a conbecer nos cazos aqui declarados em que hei por bem, que os ditos Inquisidores sejaõ seus juizes, & tenhaõ jurisdicçam sob pena de lhe ser estranhado, como o cazos merecer, & tudo o que se fizer contra a forma deste, ser nullo, & de nenhum vigor por assim ser minha merce.*

Probatur ultimò exēplis: nam 26

in primis clerici non possunt renūciare privilegium; *ex Carlev. tit. 1. q. 6. num. 403.* neque religiosi
 27 militares; *Pereyr. decis. 58. per tot. & decis. 91. n. 32. n. 4. 52.* neq̄ mi-
 28 lites *n. 464.* neque miserabiles personæ *n. 598* neq̄ Neapolitani *n. 675*
 neque Fiscus *n. 702.* & hos omnes cōpletens *n. 1055.* neq̄ scholastici;
 29 *ex Ægid. in l. ex hoc jure cap. 13. part. 2. claus. 5. num. 14.* qui quidem ibi *num. 22.* injustè docet vi-
 30 duas, & alias miserabiles personas, quibus commiserationis causa concessum fuit privilegium fori
 31 illud renunciare posse, quod est falsum, secundum dictum à *Barb. in dict. l. cum tale 14. n. 15.* quia
 32 talis renunciatio tolleret misericordiam, quod non est ferendum: *Canc. 2. var. cap. 2. n. 25.* neq̄ privilegium dignitati concessū. *Portug. de donationib. 2. p. lib. 2. cap. 17. n. 100.* neq̄ Senatores, & regij
 34 Conciliares: *Cortiad. decis. 10. n. 123. Matheu de regimine valētiæ tom. 1. cap. 2. num. 46. §. 2. Carlev. tit. 1. disp. 2. num. 112. & 1233. Mastrilb. de magistratib. lib. 5. cap. 6. n. 134. Solorsan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 4. n. 73. & in politicâ lib. 5. cap. 4. latè Peg. forens. cap. 11.*
 35 His, & alijs fundamentis hanc sententiam tenet *Peg. forens. capit. 11. n. 230.* ubi sic judicatum vidisse testatur: *Mend. à Castro in prax. part. 2. lib. 2. cap. 1. n. 38.* ubi refert causam familiaris postquam in supremo justitiæ tribu-

nali determinatā fuisse remissam judici familiaris. *Balmaced. de collect. q. 52. n. 10.*

Quâ sententiâ retentâ, non obstant fundamenta, quæ pro contrariâ sententiâ, quam sequitur *Cortiad. decis. 30. n. 129. 130. & 131. Carlev. de judic. tit. 1. disput. 2. q. 8. n. 1100. & 1197. Salg. in labyrinth. creditor. 1. p. cap. 7. à n. 57. Narbon. gloss. 21. num. 19. Barb. de judic. 1. 2. art. 4. Matheu de regimine valētiæ tom. 2. cap. 7. §. 3. sect. 2. n. 36. Pareyx. de instrumentor. edictione tom. 1. tit. 2. resol. 6. n. 204. Cutellus in discursu pro concordia Sicilia cap. 4. num. 19. & controvers. 10. per tot. Sesse decis. 438. n. 42. lib. 4.* considerari possunt.

Non obstat primò: liberum esse unicuique privilegio, & favori ob se introducto renunciare; quia negamus privilegia familiarium in eorum tantum favorem esse concessa, sed principaliter, & primariò in favorem ministerij Sancti Officij, & propter publicum favorem inducta, ne ad alia vocati judicia, extra loca, in quibus aptitudo serviendi Sancto Officio non adsit, distrahantur, nec nō in reverētiam tanti ministerij, & gravissimorū ministro-
 rum, in cujus ministerij, & ministro-
 rum præjudicium renunciatio subsistere nō potest; ex communi jurium, & DD. traditione, quod
 quoties aliquod introducitur favore alicujus, non illi conceditur
 facul-

facultas renunciandi, si ex tali renūciatione jus alteri quæsitum lædatur; *Cancer. 1. var. cap. 4. n. 29.* vel si offendatur publicus favor, occasione cujus privilegium fuit concessum, ex qua ratione dicit *Ægid. in l. ex hoc jure 5. ff. de just. & jur. 2. part. cap. 13. clausul. 5. num. 14.* Scholasticos privilegijs fori renunciare non posse, & *num. 15.* ex eadem ratione de Senatoribus idem affirmat. Cum *Cabed. 2. part. decis. 25. n. 9. & n. 16.* propter præjudiciū regię jurisdictionis docet laicum non posse pacisci, ut, omisso iudice suo, coram ecclesiastico conveniatur in casibus ad illum non spectantibus, quod etiam tradit *Cabed. decis. 32. n. 6. 1. part.* sicut clericus nec de consensu Episcopi potest renunciare suo foro; ut tradit *Sperell. decis. 125. n. 70. & decis. 104. num. 85. decis. 13. n. 68. decis. 10. n. 40. & Ægid. n. 13.* nec sine cōsensu proprii Episcopi submittere jurisdictioni alterius Episcopi; ut *ibi n. 13.* Ex eodem fonte fluit privilegium legato cōcessum, renunciari non posse; *ex Phæb. 2. p. decis. 46. n. 15. & 16. & 1. p. decis. 48. n. 30.* privilegium concessum respectu collectionis personarū renunciari non posse, & quod privilegia fori equitibus ordinum

43
militarium, etiam ipsis consentientibus, renūciari non posse; quia privilegium, quod habent, suum non est, sed alterius superioris, cui ipse subest, vel ordinis, cujus

ipse membrum, vel subditus est. *Pereyr. decis. 91. n. 32. Barb. in l. 2. ff. de judic. articul. 3. numer. 148. de quo est Ord. lib. 2. titul. 1. §. 14.* & quod privilegium concessū mulieribus, ut pro debito civili carcerari non possint, ab illis nō posse renunciari, eo quod ob publicam honestatem toti generi fæminarū fuit concessum, *Canc. 3. variar. cap. 8. num. 99. Scobar. de ration. cap. 31. n. 16. l. alia §. eleganter ff. soluto.*

Non reluctat secundo privilegia Officialium, Familiariumque Sanctæ Inquisitionis esse personalia, & ut talia renunciari posse; quia negamus esse personalia cujuscumque officialis, seu familiaris, sed realia ipsius Sancti Officij.

Probatur negatū; nam ad cognoscendum, an privilegium sit reale, vel personale, quatuor sunt attendenda; scilicet modus; persona, cui fit gratia; ratio, seu causa, quæ movet ad concessionem; res, quæ ibi intervenit, circa quā versatur immunitas, verba privilegij: *Suar. delegib. lib. 8. cap. 3. n. 4.* quæ omnia considerata reddunt manifestè privilegia Sanctæ Inquisitionis esse realia, ut breviter ostendemus.

Esse realia: ostenditur primò: ex parte modi personæ, cui fuit gratia elargita; nam privilegium non fuit concessum personæ propriæ, prout est Petrus v. g. sed, quæ unum corpus appellatur, ut

Civitas, seu Universitas, religio, collegium, Monasterium, vel
 48 communitas; sed privilegium cō-
 cessum personæ fictæ non est per-
 44 sonale, sed reale, *ex tx. in l. forma*
§. quàmquam ff. de cē sib. quia ta-
 49 lis persona ficta perpetua est, *ex*
tx. in l. proponēbatur 76. ff. de ju-
dic. quod procedit, sive privilegi-
 50 um concedatur corpori ad usum
 totius corporis per modum uni-
 versitatis ad unum congregatæ,
 vel cōcedatur eidem ad usum sin-
 gulorum, sive è converso detur
 singulis de tali corpore ad usum
 totius, & ut sunt membra talis cor-
 poris, idest, ut cives, familiares,
 vel religiosi: quia, ut sumitur *in l.*
2. ff. de reb. dub. etiam hoc modo
 cōfetur privilegium per se pri-
 mō concedi tali corpori mixtico,
 quod est res quædā perpetua per
 continuam successionem, & ideo
 tale privilegium, reale est, & per-
 petuum: *Suar. proximè dict. n. 4.*
Sanch. in Decalog. lib. 6. cap. 16.
num. 19. Gom. in leg. 43. tauri nu-
mer. 1. & 2. Olea decession. jurium
tit. 33. quest. 1. n. 21. & tit. 6. q. 2.
& 3. Gracia de nobilit. gloss. 1. §.
1. à n. 7. gloss. 6. num. 38. Sãlgad. de
protect. regiã 3. p. cap. 10. n. 55.
Pereyr. decis. 91. n. 13. ergo &c.

51 Realia esse ex parte rationis of-
 tenditur secundo: quia tota, quam
 præ oculis habuerunt nostri in-
 victissimi Reges, fuit favor religi-
 onis, & reverentia ministrorum,
 ut ex privilegijs patet, quæ ratio
 de se est perpetua, & omni tem-

pore vigens; sed cum ratio, seu
 causa privilegij est perpetua, &
 omni tempore valitura, est privile-
 gium reale, & perpetuum, ut di-
 cunt DD. proximè citati: ergo,
 &c.

Ex parte rei, quæ intervenit 52
 realia, ostenditur tertio: quia
 quando privilegia referuntur ad
 rem suâ naturâ perpetuam, sunt
 perpetua, docet *Suar. dict. cap. 3.*
n. 10. & probat Olea tit. 3. quest. 1.
n. 28. ubi ad cognoscendum, an ti-
 53 *tulus Comitis, Marquionis, vel*
Ducis sit successibilis, vel trãsmif-
sibilis ad hæredes, distinguit du-
 os casus: primus, quando digni-
 tas Comitatus, Ducatus, vel Mar-
 quionatus dirigitur ad personam:
 secundus, quando dirigitur ad
 rem, veluti si locum, vel terram
 ingerat in Comitatum: in primo,
 inquit privilegium esse persona-
 le titulum, & dignitatem ad illum
 non transire: cum *Cancer. Barb.*
Giurb. Montan. & alijs ibi cita-
tis. In secundo asserit *n. 29.* cum
 eodem *Cancer. Barb. Nogueirol.*
Surd. Mastrilb. & alijs tenen-
 tibus dignitatem esse realem, &
 transire ad quemcumque loci pos-
 fessorem, sed verba privilegij non
 diriguntur ad personas familia-
 rium, officialiumque in indivi-
 duo, sed in genere, & genus peri- 54
 re inquit; quia, & si partes illius
 communitatis quotidie muten-
 tur, manet tamen semper idem
 populus, sive eadem communi-
 tas, ut habetur *in dicta l. proponē-*
batur

batur 76. ergo privilegia non sunt
 personalia familiarium, officialiumque
 in individuo, sed realia totius cõmun-
 itatis in genere, cum res, quæ inter-
 venit sit de suâ natura perpetua. *Sanch. in Decalog. lib. 6. cap. 16. n. 19. in fin. Aviles in cap. prætorum cap. 19. gloss. privilegiorum n. 3.* ubi dicit, quod privilegium cõcessum Civitati, seu Villa, seu loco, esse reale, & transire ad quoscumque Cives, seu habitatores in sæculum sæculi, & pertinere cuilibet de populo; & concessum Collegio, vel Universitati transire ad quoscumque in eodem Collegio in posterum succedentes; & sententia lata contra habitatores alicujus loci, licet reperitur lata, centum annis elapsis, nocet habitatoribus modernis: quia successores defuncti, etiam faciunt eundem populum. idem *Avilles cap. 2. gloss. igualmente n. 8.*
 57 Ad auctoritatem DD. quos citavimus n. 36. respondemus, quod nobis non officit; quia ex eo contrariam sententiam tenent, quia ex concordia super hanc materiã inita inter Reges, & Sacrum, ac Venerabile Sancti Officij Tribunal cautum fuit, ut familiares possint privilegio suo renunciare, ut apud illos patet; & cum in nostro regno non habemus circa materiam nihil cautum, sumus in dispositione juris, secundum quam familiares, officialesque non possunt privilegio renunciare, quod cognitum fuit in regnis, ubi fue-

runt factæ dictæ concordie, si-
 quidem, si potuissent, frustra fieri
 desiderarentur.

CAPUT V.

Mulieres Officialium, seu Famili-
 rium, an gaudeant privilegio
 maritorum?

SUMMARIUM.

- 1 Privilegia familiarium, officialiumque Sanctæ Inquisitionis sunt personalia.
- 2 Privilegia personalia de persona ad personam non extenduntur.
- 3 Nec ex edetitate per rationem ad similes casus pertrahuntur.
- 4 Privilegium Regi concessum nec ad reginam, nec ad filios extenditur.
- 5 Militum privilegia ad eorum mulieres non extenduntur.
- 6 Nisi militia dignitatẽ annexam habeat.
- 7 Mulieres clericorum militum trium ordinum militarium privilegio maritorum non muniuntur.
- 8 Princeps legibus solutus est, sed non regina.
- 9 Privilegium non solvendi pabulum marito concessum ad mulierem non protahitur.
- 10 Nisi bona sint communia, vel privilegia ob nobilitatem mariti concessa.
- 11 Correlativorum una est ratio;

- 12 *Et deciplina.*
 12 *Quod de uno disponitur, de alio dicitur.*
 13 *Et unum sine alio esse non potest.*
 14 *Vir, & uxor sunt correlativi.*
 15 *Lex, seu statutum loquens de viro, de uxore loqui, intelligitur.*
 16 *Privilegia uxori concessa viro non communicantur.*
 17 *Uxor Regina regem maritum non constituit.*
 18 *Uxoris nobilitas maritum nobilem non reddit.*
 19 *Asseveratur mulieres officialium, familiariumque Sanctæ Inquisitionis privilegio maritorum gaudere.*
 20 *Uxor etiam ad domum non traducta mariti forum sortitur.*
 21 *Uxor est sociæ humanæ, ac divinæ societatis.*
 22 *Vir pars corporis est, & una cum eo caro.*
 23 *Unum corpus, & una anima jure divino in illis est.*
 24 *Privilegium alicui, & suis descendentibus concessum, filias uxoras non comprehendit.*
 25 *Per matrimonium statum, & solum mutant.*
 26 *Femine transeunt in familia viri.*
 27 *Filij patris, non matris familiam sequuntur.*
 28 *Infemina familia finitur.*
 29 *Per matrimonium perdit uxor non minus forum, ac originem.*
 30 *Uxor ejus soli est, de quo est vir.*
 31 *Comprehenditur in statutis loquentibus de civibus.*
 32 *Per contrarium non comprehenditur in loquentibus de forensibus.*
 33 *Originem naturalem, & non tantum civilem per matrimonium accipit.*
 34 *Mulier nobilis nubendo ignobili nobilitatem amisit.*
 35 *Mulier, quæ nupsit ignobili, quavis nobilissima sit, vocatione de donna uti non valet.*
 36 *Filij, filiarumque patris nobilitate florent.*
 37 *Ignominiosum est matris, & non patris amplecti arma, & cognomina.*
 38 *Filio, filiarumque quo ad statum tantum matris conditionem sequuntur.*
 39 *Quod speciali favore libertatis introductum est.*
 40 *Mater filios, filiarumque sub potestate non habet.*
 41 *Non valet statutum, quod filij, filiarumque ex matris progenie sint.*
 42 *Nisi statutum sit approbatum.*
 43 *Apud nos filij, filiarumque armis maternis uti valent, & earum nobilitate fruuntur.*
 44 *Concessa viro in quacumque dispositione, etiam stricti juris, etiam uxori concessa intelliguntur.*
 45 *Concessum capiti, membris concessum censetur.*
 46 *Universis redditur, quod pro voto*

- voto omnium primatibus indulgetur.
 47 Accusatur DD. afferentes mulieres officialiū, familiariūque Sanctæ Inquisitionis privilegij maritorū illustrari.
 48 Id affirmatur de militibus equitū trium ordinū militariū ex multis qui referuntur.
 49 Procedit etiam in uxoribus equitum ordinū nostri regni.
 50 Ubi est individua vita, utilitas, & damnum, ibi esse debet individuum privilegium.
 51 Privilegium unius suffragatur alteri, quando sumus in re individua.
 52 Sicut Eques militaris accusari non potest in criminalibus nisi coram iudice equitum, ita & uxor.
 53 Procedit etiam quoad privilegium fori, & non Canonis, in mulieribus clericorum.
 54 Quæ requirantur, ut clerici cōjugati privilegio fori gaudeant, expenduntur.
 55 Militat etiam in mulieribus scholasticorum.
 56 Traditur idem de mulieribus senatorum.
 57 De mulieribus nobilium eadem traditur resolutio.
 58 Et de militum uxoribus.
 59 DD. agentes de materia affatim referuntur.
 60 Privilegia de persona ad personam, equè extenduntur.
 61 Maxime ex idētitate rationis
 62 Tunc veriùs dicitur comprehensio, quàm extensio.
 63 Inutilia essēt viris privilegia quæ mulieres non tangerent.
 64 Vir est ordo, & caput uxoris.
 65 Privilegiū minoribus concessū ad eorū heredes extenditur.
 66 Privilegiū concessum marito, ne conveniatur, ultra quā facere potest, extenditur ad heredem cōmunem filium ejusdem matrimonij.
 67 Privilegiū prælationis dotis mulieri concessū, extenditur ad filium ejusdem matrimonij.
 68 Privilegiū concessum in plurali heredibus, extenditur ad heredes heredum.
 69 Secus si in singulari fiat mētio.
 70 Privilegium litiganti concessum, collitiganti prodest.
 71 Dilatio uni concessa alteri prodest.
 72 Usus, seu habitatio relicta uni conjugi cætero communicatur.
 73 Privilegium cōcessum minoribus, ad cæteros, qui per administrationem reguntur, extenditur.
 74 Privilegium militibus datū, aliquando ad personas magnificas extenditur.
 75 Privilegium competens cediti, in cessionarium transit.
 76 Privilegium non solvendi tributa equitibus Christi Domini concessum, ad cæteros milites extenditur.
 77 Privilegium clericis concessū non hospitandi ad laicū cū eo

habitante protrahitur.

78 De re ad rem multaties extēditur privilegium.

79 Privilegiū concessum monasterio, seu ecclesie, extēditur ad capellas illi subiectas.

80 Privilegiū concessum ecclesie unius Civitatis, extenditur ad ecclesias postea constructas.

81 Privilegiū Civitati, seu oppido concessum extenditur ad res accessoria.

82 Privilegium de non solvendis decimis ex prædijs, extenditur ad futura prædia.

83 Privilegiū, ut quis nō teneatur solvere collectas de rebus suis, extēditur ad postea quæ sitas.

84 Privilegia depositi regularis ad irregulare extenditur.

Privilegiū nō esse extēdendū de personis ad personas nostra docent jura: pululat ergo quæstio: Utrum privilegia officialium, seu familiarium Sanctæ Inquisitionis extendantur ad eorum mulieres? Et videtur resolvendā esse negativè ex sequendis.

- 1 Primò: quia certum est privilegia prædictorum esse personalia: Sed personalia privilegia non extenduntur de persona ad personā: *ex l. in omnib. casib. 69. l. privilegia 137. ff. de regul. jur. l. 1. §. permittitur ff. de aqua quotidian. Et æstio. l. quia tale ff. solut. matrimon. l. sordidorū cod. de excusationib. muner. lib. 10. Barb. in dict. l. quia tale, nec ad similes casus*
- 2
- 3

pertrahūtur, neque ad consequētia, neque ex idētitate rationis patiuntur extensionē, ut cum multis probat *Cardoz. verb. privilegium n. 5. ergo &c.*

Patet hoc multis exemplis: & primò patet; quod privilegiū concessum Regi, non extenditur ad Reginam, nec ad ejus filios, nisi id exprimatur: *ex tx. in c. sanè de privileg. ubi Barb. n. 6. tx. in cap. ne aliquid 5. de privileg. n. 4.* Secundò patet exēplo militum, quorū privilegia non pertinet ad eorum uxores: juxta regulam *leg. semper. §. immunitati ff. de jur. immunit. in specie text. in leg. 2. à contrario sensu cod. uxoris militum*; nisi talis sit militia, quæ habeat dignitatem annexam; quia tunc, vivo milite, transfret ad ejus uxorem, ac liberos. *Barb. in l. quia tale ff. solut. num. 2. cum alijs.* Tertio patet exemplo clericorū conjugatorū, & equitum Christi Domini, Divi Benedicti, Divi Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, & similitū, quorum privilegiū ad eorū uxores non extēditur; *ex Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 47. n. 3. in specie Delben. de immunitat. tom. 2. cap. 4. dubitation. 23. per tot.* Quarto patet *ex tx. in leg. quod Principi ex tx. in l. Augusta 57. ff. legatis 2.* ubi privilegia ibi maritis cōcessa ad uxores non extendūtur. Quintò patet ex eo; quia Princeps est jure legibus solutus, non tamen Augusta; *ex l. Princeps ff. de legib.* Sextò patet, quia privilegium de non solven-

da

dâ gabellâ marito competens non communicatur uxori de jure ordinario, nisi omnia comunicentur bona, prout in nostro regno; *ex Ori. lib. 4. tit. 7.* vel quâdo maritus liberatur à solvêdâ gabellâ, vel simili onere, ratione nobilitatis; nam tunc, cum nobilitas viri comunicetur uxori: *ex l. mulieres cod. de dignitatib. lib. 12. cap. 2. qui §. fin. de sepultur. in 6.* necessariò ad eam quoque debet pertinere privilegium ratione nobilitatis còpetens; eleganter *Barb. in l. cum talem. 30. ff. soluto. Reynof. observ. 3. num. 6.* hoc indistinctè tenet latè *Fermosin. ad text. in cap. ex tenore de foro competent. Balmassed. de collect. q. 41. n. 7.*

Secundò: quia certum est correlativorum eandem esse rationem, judicium, & disciplinam, & quod de uno dispositum trahitur ad alterum: *ex leg. fin. ff. de acceptilationib. l. fin. cod. de indita viduitat. leg. si quis servo cod. de fart. l. 2. cod. de transactionib.* Unde valet argumentum de uno ex correlativis ad aliud, *Pinell. in l. 2. cod. de rescindend. l. p. cap. 2. à n. 1. & quod correlativorù unum non possit esse sine alio. Surd. decis. 218. n. 10. & cons. 34. n. 26. & cons. 140. num. 120. & de aliment. tit. 1. q. 19. n. 3. & 10. n. 4. 9. 18. n. 54. & Lamparius ex l. Fullia §. si procurator ff. de actionib. empti. Barb. in finit. relatis in tract. de axiomat. juris axioma 61.*

Certissimù etiam est virum, & u-

xorè esse correlativorù, docet *Portug. de donationib. 3. p. cap. 26. n. 41.* ubi dicit, quod statutum, quod loquitur de viro, & uxore, loquitur videtur, & còtra: *Barb. in rubric. ff. soluto 2. p. n. 3. & 38.* ubi ad varia: sed privilegia concessa uxori, non communicantur marito; ergo privilegium marito concessum non comunicatur uxori.

Minor probatur: *ex text. in leg. Fiscus §. fin. ff. de jur. fisci:* ubi privilegia, quæ competunt Augusto communicantur Augustæ; sed privilegia Augustæ non communicantur Augusto. Et patet hoc etiam multis exemplis, & primò patet; quia maritus non habet privilegia de dignitate uxoris. Unde infert *Avil. in cap. Prætorum cap. 1. n. 7.* non sequi maritum esse Regem, Ducem, Marquionem, Comitem, Baronem ex eo, quod mulier sit Regina, Dux, Marquionissa, Comitissa. Secundò patet exemplo nobilitatis, quâ non consequitur vir humilis, quamvis mulier sit nobilis, seu illustris; sicut ipsa còsequitur, quâvis humilis, si maritus sit nobilis, vel illustris; quod in tantum procedit, quod etiam si mulier non sit curialis, nubendo curiali, efficitur curialis, & legitima: *ex l. si quis cod. de naturalib. liber. Avilles n. 3. cum sequentib. Portug. de donationib. reg. lib. 1. 2. part. cap. 15. à n. 16. usque ad 24.*

Sed his omnibus nõ obstantibus, contraria sententia est tenenda,

- nempè mulieres officialium, feu familiarium Sanctæ Inquisitionis gaudere omnibus privilegijs maritorum, quæ cum illis convenire possunt.
- 20 **bs** Conclusio hæc probatur: quia mulier fortitur forum, & conditionem viri, etiam si non sit traducta ad domum viri, & litiget cum eo, & fortitur etiam, quoad statutum de dote lucranda, & quoad jus sepulchrorum, estque pedisequa, socia quæ humanæ, divinæque societatis. *Aviles in cap. prætorum cap. 1. n. 5. & 10. Bald. conf. 418. & in conf. 439. lib. 4. dicit.*
- 22 Quod mulier efficitur pars corporis viri, & quod in uxore, & viro datur una caro, & una substantia in duabus personis, & quod
- 23 unum corpus, & una anima jure divino in illis est. *Portug. de donation. reg. 2. p. lib. 1. cap. 15. à n. 18. Balmaffed. de collect. q. 41. à numer. 4.*
- 24 Quapropter docet *Barthol. in l. quoties cod. de privileg. scholasticor. lib. 12. n. 2. vers. notat singulariter*, privilegium concessum alicui, & suis descendens non comprehendere filias matrimonio collocatas, illa ratione; quia postquam virum assumunt in totum, dicuntur ad alium locum se transferre, & statum suum mutare. Cui opinioni adhæret *Ramon. in conf. 15. num. 20.* dum dicit, cum ad fæminas, & masculos illorumque filias bona erunt de ventura, in quibus naturaliter nomen suum con-
- servare nequibat; quia fæminæ transeunt in familiam viri, & filij patris, non matris familiam sequuntur; *Gargiarco tom. 1. cõf. 45 n. 59.* quando scribit, quod in fæmina nupta familiæ nomen, & agnationis finitur, transeunt enim ad alienas familias, & de externorum maritorum, non patris, familiam tunc dicuntur. *Carlev. de judic. tit. 1. disp. 2. num. 65 & 66. Portug. dict. cap. 15. n. 16.*
- Tanta enim est vis, ac virtus matrimonij, quæ facit uxorem perdere forum etiam originis alias immutabile; *ex Cagnolo in l. cum quadam puella 19. ff. de jurisdic. omnium judic. num. 3. ex l. 4. cod. de municipalib. & origin. ibi:* origine propriam neminem posse voluntate alia eximi, *ubi gloss. excellens dicit*, hoc tamè facere propter matrimonium. Indè uxor ejus est civitatis, undè est vir ipsius, ad eò verè, & propriè, ut comprehendatur in statutis loquentibus de civibus, sive de his, qui sunt alicujus civitatis: è contra non comprehenditur in statutis loquentibus de forensibus: quia quoad omnia mulier eximitur propria origine, & in novam mariti transfunditur, ut *Barthol. & Bald. tradit Galeot. lib. 1. contro. 13. n. 9. & 10. Carlev. de judic. tit. 1. disp. 2. n. 682. & 683. Galeot* qui quidem asserit duplicem esse civilitatem; quædam scilicet, quæ non potest induci, nisi per naturam, ut civilitas originalis, circa quam

quam statutum, non vult fingere, & sic statutum non operatur; operatur aliquid circa istam civilitatem, quod tamen habet unicam, & singularem salentiam, quam lex operatur in nupta, quam rapit ad originem viri. *Portugal. dict. cap. 15.*

33 Ex quibus doctrinis concludit n. 12. mutationem scilicet originis quam facit uxor, dum ex utra propria transfertur in originem viri, esse naturalem, non autem civile, & sic non esse inductam simpliciter à jure ex vi, & potentia legis humanæ, scilicet civilis, ut quæ tantam vim non habet, sed aliunde ex virtute matrimonij, & propter eas, cum fuisset interrogatus: an vidua principis de *Hostilla* ex eâ ratione, quod origine esset forensis, teneretur solvere viginti-quinque pro centum annum suorum reddituum virtute pragmatice *Araganiæ* stabilitæ ad hoc, ut omnes forenses, non obstantibus naturalibus, vel quibuscumque alijs privilegijs, sic solverent? Respondet minimè tenere, cum non esset forensis, sed proprie naturalis.

34 Forum, originem, naturalitatem non tantum perdit, sed & nobilitatem amittit nubendo ignobili: *ex l. 1. cod. de dignitatib. lib. 12. l. femina in princip. ff. de senatorib. l. eum qui 18. §. Et si nupta ff. de injur. l. 1. cod. de injusvocand. l. cum te 10. cod. de nuptijs leg. 1. §. 2. cod. de uxorb.*

milit. l. unica cod. mulierib. in quo loco l. mulieres cod. de incolis lib. 10. quod merito effectum est propter illam mutuam corporis traditionem, de quâ est *tx. in cap. quos Deus 32. q. 4.* & mutuam societatem divini, & humani juris, de quâ in *l. adversus cod. de crimin. expilata hereditat.* Undè aliqua utilia inferre potes; & primò inferre potes mulierem etiã illustri-
35
Dom. & cætera alia nobilitatis privilegia nubendo ignobili, quidquid in contrarium judicatum tradat *Phab. 1. p. decis. 17.* ubi decisum refert mulierem non amittere vocationem de *Dom.* nubendo ignobili, si vel à patre, vel à matre, vel à primo conjugio illam consequeretur, cui sine ratione adhæret *Additionator Reynosi observ. 3. ad n. 3.* Inferre secundò
36
potes: filios conditionem patris, & non matris, quoad nobilitatem, & privilegia nobilitatis accipere, indecorosum, in politicumque illis esse nomina, cognomina, prænomina matrû accipere, patrû neglectis; ut tradit *Escobar de puritat. sanguin. 2. p. q. 4. §. 7. n. 126. cum plurib.* quoad status tantum conditionem matrum sequi; *ex l. ult. cod. de liberali causa l. partû cod. de rei vendication. l. partum ff. de usur. cap. ult. de juris non ordinâ-
37
dis l. unic. de natis ex libero vêtre* quod speciali favore libertatis introductum esse; dicit *Pichard. in
38
repetition. ad text. in l. 3. de muri-*

- legulis lib. 11. n. 91. Sanch. lib. 7. de*
 40 *matrim. disp. 24. n. 5.* Inferre ter-
 tiò potes: matrè non habere filios
 in potestate: *ex l. mulieres 5. cod.*
de adoption. l. nulla femina ff. de
suis, & legitimis heredib. prin-
cipium, & §. ult. Instit. de patr.
potestat. nam quomodò alios po-
 test habere sub suâ potestate, si
 semper subest alterius potestati.
Carvalb. in cap. Raynald. de tes-
 41 *tament. 1. p. n. 234.* Inferre ultimò
 potes: non valere statutû, seu cõ-
 suetudinè, quòd quis cõseatur no-
 bilis, vel ignobilis ex progenie
 maternâ: *ex Avilles in cap. prætō-*
rum cap. 1. n. 9. Barth. in l. exem-
plo cod. de decurionib. lib. 10.
 42 *Ista ultima illatio limitatur in*
 statutis approbatis: *ex Avilles d.*
n. 9 & ex pluribus alijs, quos citat
& sequitur Carvalb. ubi proxim.
n. 236. cum multis. Cortiad. decis.
8. n. 114. ex quo infert rectâ cum
 ratione statutum esse in nostrâ or-
 dinatione *lib. 5. tit. 92. §. 4.* nobiles
 43 posse assumere nomen, arma, gen-
 titilia, & omnes honores, & dig-
 nitates ex sâguine materno, quòd
 idem valet, ac dicere filios nobi-
 litate maternâ nobilitari; nam qui
 arma concedit, nobilitatem con-
 cedere intelligitur. *Escobar de*
puritat. 1. part. q. 16. §. 2. n. 7. cum
multis.
 44 *Cõcessa viro in quacũque dif-*
 positione, etiam stricti juris, cen-
 setur concessa etiam uxori: *ex glo-*
ss. in cap. admonere verb. partem
33. quest. 5. Delben. de immunit.
tit. 1. cap. 1. dubit. 11. sect. 4. num. 4
maritus est cap. ut uxoris; text. in
cap. eundo cap. mulieres 33. q. 5. c.
duo pueri de dispensat. impuber.
 Ex eo; quia privilegium conces-
 sum capiti, omnibus ejus membris
 concessum intelligitur: *ex l. resti-*
tuenda 6. cod. de advocat. diverso-
rum judic. nam universis red-
 46 *ditur, quod pro voto omnium pri-*
matibus conceditur. Pachec. in
apoleta utriusque juris verbo pri-
vilegium. Cabed. decis. 114. n. 5.
 Ita in specie, quoad mulieres
 47 familiarium, officialiumque San-
 cti Officij: tenet *Amaya in l. fin. à*
n. 1. cod. de incolis lib. 10. Barbof.
de jur. ecclesiastic. lib. 2. cap. 39. §.
4. n. 26. Narbon. in dict. l. 20. gloss.
1. n. 75. lib. 4. recopilat, qui testa-
 tur de cõsuetudine Hispaniæ. *Corti-*
tiad. decis. 30. n. 168. Escobar de
pontific. & reg. jurisdit. in stu-
dijs gener. cap. 36. à num. 1. ad 11.
& à n. 44. ad 52. Cutellus in patro-
cinio pro regiâ jurisdictione con-
trovers. 9. à n. 107. qui testatur de
 consuetudine Siciliæ. *Delben. de*
immunit. tom. 1. capit. 1. dubit. 11.
sect. 4. à n. 1. usque ad 7. & tom. 1.
cap. 3. dubit. 25. à n. 1. usque ad 13.
Pareyx. de instrument. ediction.
tom. 1. tit. 2. resolut. 6. specie 6. à
n. 346. ad 410. Paramo de origin.
Sanctæ Inquisitionis cap. 3. per tot
 ubi etiam testatur de consuetudi-
 ne regni Siciliæ. *Balmassed. de*
collect. q. 41. per tot.
 Quoad mulieres equitum triû
 48 *Ordinum militarium Hispaniæ,*
 quorum

quorum privilegijs utuntur omnes equites militares nostræ Lusitanæ, ut dicit *Pereyr. decis. 91. n. 6. 7. 8. 9. & 10. docet Matheu de regimin. Valentia tom. 2. cap. 7. §. 4. n. 51. & 52. ubi sic refert iudicatum: Barbos. de potestat. Episcop. 2. p. alleg. 23. n. 14. & 15. Giurb. observ. 90. n. 20. Cortiad. decis. 8. n. 108. Avill. in cap. pratorum in proem. gloss. 2. n. 28. Fermosin. in cap. ex tenore q. 8. & in cap. cum contingat de for. compet. q. 23. n. 1. & 2. Dian. resolut. part. 5. tract. 1. resolut. 36. Sanch. de matrimon. lib. 7. disp. 47. n. 2. & si contrarium teneat n. 3. se retractat, & hanc sequitur in opusculo tom. 2. lib. 6. cap. 1. dubitation. 3. n. 2. Portug. de donation. 2. part. lib. 1. cap. 15. numer. 22.*

49 Quamvis contrarium videbatur esse tenendum in mulieribus equitum trium ordinum militarium nostri regni; ex his, quæ *Valasc. in §. 7. reformationis justitiæ à n. 63. usque ad n. 68. ubi quoad forum contrariam omninò tenet opinionem, & illam defendere graviter desuadat: quia cum inter*

50 virum, & uxorem sit individua utilitas, & damnum, privilegium unius necessariò alteri suffragari debet ex regulâ, quod privilegium unius suffragatur alteri, quando sumus in causis communibus, & individuis, deductâ: *ex cap. una sententia 72. de appellation. ubi appellatio unius prodest alijs litis confortibus non appellantis,*

quando causa communis est, & una, eademque omnium defensio, & sententia sic appellata executioni mandari non potest adversus deferentes, & non persequentes, donec causa appellationis decisa sit: est etiam *tx. in l. si cõmune fundum 10. ff. quemadmodum servit. amittat. Ord. lib. 3. tit. 80. in princip. cum plurib. Barb. ad dictum cap. sententia à n. 1. usque ad 4. ideò meritò mulier sortitur forum mariti, non solum, quoad forum competens de jure communi, sed etiam ex speciali privilegio; & ita*

52 ut commendatarius in criminalibus accusari nequit coram alio iudice, quàm equitum, ita nec uxor *Portug. ubi proximè n. 23. in fine. Balmassed. de collect. quæst. 41. n. 5.*

Quoad uxores clericorum conjugatorum, docet *Portug. supra n. 24. ubi contra Barbos. ad tx. in l. 2. cod. de Episcop. & Cleric. num. 9. inquit esse veriore: Matheu de regimin. Valentia tom. 2. cap. 7. §. 4. num. 51. Delben. de immunit. tom. 2. cap. 4. dubit. 22. n. ult. Sanch. de matrimon. libr. 7. disput. 47. n. 1. Avilles in cap. pratorum in proem. gloss. 1. n. 18. Cortiad. decis. 8. n. 109. quod intellige de privilegio fori, & non Canonis juxta supra relatos de uxoribus clericorum conjugatorum, cum unica, & virgine, & qui deferant tonsuram, & vestes clericales, & infimul, quod per Episcopum alicujus ecclesiæ servitio*

54
sint

- fint additi, & ita debet intelligi *Ord. lib. 2. tit. 2. §. 17.* quæ triare-
 quirat, ut prædicti clerici gaude-
 ant privilegio sacrorum: *Cōf. Tri-*
dentini sect. 23. cap. 6. de reforma-
tion. Thom. Vas alleg. 44. n. 3. &
alleg. 39. n. 1. Barb. in l. titia ff. so-
luto num. 36. Oliva de for. eccles.
2. p. q. 18. n. 13. & quæst. 19. num. 2.
novissimè Parad. in practic. dele-
gation. criminal. cap. 5. num. 146.
 & 154.
- 55 Quoad mulieres scholastico-
 rum, & studiosorum. *Escobar de*
pontific. & reg. jurisdiction. in stu-
dijs generalibus cap. 36. à num. 1.
usque ad n. 12. & à num. 44. usque
ad num. 52.
- 56 Quoad mulieres Senatorum:
Cabed. 2. p. decis. 86. Franch. de-
cis. 416. Escobar suprà dict. §. 36.
n. 54. Faber in suo codice lib. 3. tit.
17. ubi Senatores, vel clarissimi de
finit. 3. vers. quas rationes. Barb.
in l. quia tale num. 25. Narbon. in
l. 9. gloss. 9. num. 22. tit. 26. lib. 3. re-
copillation. Cabed. decis. 98. n. 30.
 & *decis. 213. n. 16. p. 1. Cortiad.*
decis. 20. num. 121. cum seqq.
Rascal. de patr. potestat. p. 4. cap.
2. num. 7. Mastrilb. de magistra-
tib. lib. 5. cap. 4. n. 70. ubi dicit
 uxores officialium justitiæ gaude-
 re privilegij maritorum.
- 57 Quoad uxores nobilium *Xa-*
mar. de offic. judic. p. 2. n. 57. 65.
 & 66. *Fontanell. de pact. nuptia-*
lib. tom. 2. clausul. 7. gloss. 3. part.
 5. à num. 40.
- 58 Quoad uxores militum mili-
 tatiæ bellicæ. *Amaya in l. fin. num. 9*
cod. de incolis lib. 10. Tondut. de
prævention. judic. cap. 29. n. 1. &
3. Ciarlin. Forens. cap. 156. n. 10.
p. 2. Dian. p. 6. tract. 1. resolut. 36.
 & *tract. 8. resolut. 6. & p. 8. tract.*
7. resolut. 23. Beluga in speculo
Principū rubric. 20. §. quia n. 20.
Rovitus prægmatica 15. n. 20. &
prægmatica 16. num. 4. de militib.
Acacius de privilegio jur. Civil.
lib. 2. cap. 4. num. 15. num. 16. cum
seqq.
- Generaliter de hac materia
 præter citatos agunt *Pichard. in*
tract. de communication. nobilit.
Prætor. Narbon. gloss. 5. l. 28. tit.
1. lib. 4. recopil. Riccius collectan.
2140. Fragoz. de regimin. repu-
blic. 1. p. lib. 3. disput. 6. §. 10. n. 179
Borrell. in summ. decis. 1. part. tit.
8. n. 26. Navar. in prax. ecclesiast.
for. sect. 1. q. 47. Faber in suo co-
dice lib. 9. tit. 20. de dignitatib. de-
fin. 20. qui mille alios laudant te-
 nente privilegia maritorum, quæ
 mulieribus applicari possunt, ad
 illas extendi, quam sententiam
 tene, quamvis contrarium doce-
 ant, quoad forum: *Barb. de jur.*
ecclesiastic. lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 62.
Delben. de immunitat. tom. 2. cap.
4. dubit. 23. à n. 2. usque ad 23. Sā-
ch. de matrim. lib. 7. disp. 47. n.
3. Bonacin. de leg. disp. 1. q. 3. pun-
ct. 8. §. 2. num. 9. Trutench. in deca-
log. tom. 2. lib. 7. cap. 22. dubit. 5.
n. 16. Castro Palao tom. 1. tract.
2. disp. 4. punct. 2. num. 2. & tom.
2. tract. 12. disp. unic. part. 2. n. 20.
 latissimè

- latissimè Pareyx. contrarijs respondens de ediction. instrument. tom. 2. titul. 2. resolut. 6. specie 6. an. 346. usque ad 410. Donatus resolut. quotidianar. cap. 58. n. 14.
- 60 Sententia nostra sic firmata, non obstant, quæ pro contrariâ cõmuniter adduci solèt: nam primò non obstat privilegia personalia de personâ ad personam non extendi; quia respondemus, novû non esse privilegia, & leges etiam exorbitantes extendi ex identitate rationis, tametsi verba in suâ proprietate locum non habeant,
- 61 ut docuit Barthol. in l. si constante matrimon. 25. ff. soluto à n. 37. Alexand. ibi n. 5. Barb. ibi n. 94. & 95. Tiraquel. in l. si unquam verb. libertis n. 44. cod. de revoc.
- 62 donation. imò verò ubi in diversis causis eadem ratio est, non dicitur extensio, sed cõprehensio. Carles. de judic. tit. 1. disp. 2. n. 535. l. illud ff. ad l. Aquiliam l. illud cod. de sacrosanct. eccles. l. postulaverit §. 2. ff. ad l. Juliam de adulter. l. quidã nummularios ff. de edend. §. pari ratione Inst. quib. mod. jus patr. potest. solvit. Card. in prax. judicum verb. lex n. 24. ubi dicit cum multis idẽ procedere etiã in legibus pænalibus: atqui ratio ob quã privilegia maritis cõceduntur, invenitur in uxoribus: ergo nihil mirû, quod privilegia cõcessa viris extēdantur ad ejus uxores.
- 63 Restat tantû veritatem minoris ostendere, quod facilimè fit: nam privilegia ex eâ ratione conceduntur viris, ne cû cæteris currant vias ordinarias juris, quod minimè illis contingere potuisset, si privilegia sua ad eorû mulieres nō extēderetur: quia cû vir sit caput uxoris; *extext. in cap. est ordo cap. mulieres 33. q. 5. cap. duo pueri de 64 dispensat. impuber.* & inter virû, & uxorem sit individuû damnû, & lucrum, si patitur uxor, virum etiam pati necesse est, si mulier ad alia judicia, & tribunalia vocaretur, virum etiam vocari, ac cogi illa subire judicia dicendum est, cum vir, & uxor sint individi socii, tam humanæ, quàm divinæ societatis.
- 65 Maior verò probatur multis in casibus, in quibus privilegia personalia, & realia extenduntur ex identitate rationis de unâ persona ad aliam, de unâ re ad aliam. De personâ ad personam extenditur privilegiû; ut probatur *per tx. in l. interdũ ff. de minorib. ubi privilegiû restitutionis in integrû concessû minoribus propter lesionẽ extēditur ad eorû hæredes tx. in l. etiã in principio ff. de soluto ubi 66 privilegiû cõcessû marito, ne cõveniatur, ultra quã facere potest, extēditur ad hæredẽ, id est, ad cõmunẽ filiû ejusdẽ matrimonii, tx. in l. assiduis §. exceptis cod. qui potior. in pignor. habeãt. ubi privilegiû prælationis dotis concessû mulieri trãsit ad filiû ejusdẽ matrimonii: tx. in l. sciendũ ff. de verb. sign. ex quã deducitur, quod quã- 68*

- do facta est mentio in privilegio de hæredibus in plurali, transit ad hæredem hæredis, non verò quando fit mentio in singulari; quia tunc non transit ad hæredem hæredis; *ex l. antiquitas cod. de usu fruct. tx. in l. fin. cod. de fructib.*
- 69 *& lit. expens. l. in sacris cod. de proxim. Sacror. Scrin. §. quoniam lib. 12. ubi privilegium litiganti prodest adversario; text. in l. petendi cod. de temporib. in integr. restit. ubi privilegiū dilationis uni*
- 70 *ex partibus concessū ad alterā extēditur; tx. in l. ceterū 4. §. mulieri ff. de usu, & habitation. ubi usus domūs mulieri relictus extēditur ad illius virū, qui potest cum ipsā*
- 71 *habitare tx. in l. unico cod. quando imperator; ubi privilegiū cōcessū pupillis extenditur ad omnes personas, quæ per administratores regūtur; ex l. 2. ibi glos. verb. adoles-*
- 72 *centiū cod. de curatorib. furios. ad Universitas, Cōmunitates, pios locos, & causas, quæ per administratores regūtur. Carlex. de judic. tit. 1. disp. 2 n. 532. de quo latius suo loco tx. in l. licet cod. de pact.*
- 73 *ubi ex privilegio militari pactū reciprocū inter milites factū, ut ad eum, qui superstes fuisset res ejus, cuius casus finem vitæ attulisset, pertinerent, licet loquatur de militibus; extēditur ad personas magnificas: ex Dec. cōf. 326. n. 3. Roman. cōf. 43. Licet n. 43. Octavio Cacheran. in decis. senatus Pedavontani de cis. 100. n. 45 cū*
- 74 *seqq. multis relictis. captoarium*
- 75 *teneat; tx. in b. ult. cod. de mōnda. 1. ubi dicunt DD. quod privilegiū fori inhærens juri, cesso transit ad cessionarium, sed nō si inhæreat cedenti. Pachec. in apoleta utriusque juris verb. cessio, & his, quæ tradit Reynoz. obs. 2. n. 13. Cabed. 2. p. arest. 83. Pereyr. de cis. 58. num. 27. latissime Addicionat. ad Reynos. ad n. 12. & 13. ubi privilegium per regiam Ord. lib. 2. tit. 20. §. ult. concessum non solvendi tributa equitibus Christi Domini militiæ extenditur ad milites Duci Jacobi, & Benedicti; tx. in l. 1. de Episcopis ubi privilegiū, nē clerici ad hospitādū teneātur; extenditur ad laicū cum ipso habitatem, & ad ejus servos perpetuos, & mancipia; ex Barb. ibi n. 3.*
- 76 *Dere ad rem exidentitate rationis extenditur etiam privilegiū, per tx. in cap. ex ore, ubi Abb. n. 4. de privileg. ubi privilegiū exemptionis, licet non extēdatur ad capellas exemptas, extenditur ad ipsi monasterio subjectas Cardoz. verb. privilegium n. 22. tx. in cap. quia circa de privileg. ubi privilegium generaliter, & indefinite concessum ecclesijs unius civitatis, extenditur ad ecclesias postea constructas. Cardoz. n. 2. text. in cap. cū capilla. eod. titul. ubi privilegium cōcessum civitatibus, habet locum in villis, & castris, quæ jure proprio ipsis civitatibus sunt accessoria. Avilles. in capit. Prætorum cap. 6. gloss. tiekra p. 4. text. in cap.*

cap. quia circa eodem tit. ubi privilegium de decimis non solvendis de praedijs, extenditur ad futura. Avill. in proem. gloss. illas. n. 4. text. in l. incola ff. ad municipal. leg. certa §. hoc senatus ff. legat. 1. l. praedijs §. fin. ff. delegat. 3. ubi deducit Doctores, quod privilegium, ut quis non teneatur solvere collectas de rebus suis, extenditur ad postea quaesitas. Avill. n. 9. ex 83 conf. 47. tom. 4. Roland. n. 23. ubi privilegium veri depositi secundum communem locum, extenditur ad deposita egredientia fines depositi veri, & n. 24. ubi privilegium depositi extenditur etiam ad depositum concessionatum, licet idem Roland. tom. 1. conf. 17. n. 3. Contrarium doceat, qui etiam eodem conf. 17. n. 6. dicit privilegia depositi regularis militare in deposito irregulari. Balmaffed. de collect. q. 59. n. 5.

CAPITULUM VI

Viduae familiarium, officialium, &que Sancti Officij. Utrum gaudeant privilegio, & matrimonium?

SUMMARIUM

- 1. Privilegia personalia personarum non egrediuntur.
- 2. Privilegium alicui concessum, non est mortuum, spirat.
- 3. Cessante causa cessat effectus.
- 4. Privilegium ob dignitatem ma-

- 5. rito concessum, mortuo marito, exringuitur.
- 6. Vidua commendatorum a solvendis gabellis non excusatur.
- 7. Similiter clericorum.
- 8. Viduae in domo, & matrimonio maritorum durare, praesumuntur, & 9.
- 9. Vidua, dum ad aliud non transiit matrimonium, conditione, Privilegium, & honorem mariti retinet.
- 10. Vidua non tenetur ad solutionem collectarum, si ejus maritus ad eam non tenebatur.
- 11. Nec similiter palinodiam decantare, sicut non tenebatur.
- 12. Forum mariti retinet.
- 13. Privilegia maritorum perdatate individuis multos docent.
- 14. Viduae senatorum privilegiorum potiuntur.
- 15. Privilegium concessum officialibus reipublicae ad eorum viduas transit.
- 16. Privilegium, concessum intuitu personae, seu officij, viro, ad ejus viduam non extenditur.
- 17. Secus si privilegium sit concessum respectu honoris, seu dignitatis.
- 18. Privilegium cessat cessante ministerio ob cuius respectum concessum fuit.
- 19. Paupertatis privilegia, advenientibus divitijs, cessat.
- 20. Cessante beneficium, superveniente pinguiore fortuna, cessat.

21 Privilegiū minoritati indul-
tum, superveniente mario-
tate, expirat.

22 Privilegiū agricolis dactū,
cessante agriculturā, cessat.

23 Arti concessum privilegium,
gerenti artem, seu officiū, tā-
tū concessum intelligitur.

24 Privilegium ob dignitatem,
& honorem concessum, ce-
ssante dignitate non defice-
re, pulchrè ostenditur.

25 Mortuo viro adhuc dignitas
viri in uxore resplendet.

26 Vidua in viduitate persistens
est viva viri imago.

27 Privilegia ex merā gratiā
concedentis procedentia in
viduis minimè perdurant.

28 Secūs dicendum est de privi-
legijs ob servitia, & bene-
ficia merita data.

29 Privilegium personis datum
cum personā extinguitur.

30 Datum vero rei in successo-
res rei transi.

31 Privilegium gratis concef-
sum ad libitum revocatur.

32 Privilegium in dubio potius
honorale, quàm personale ju-
diciū dicitur.

33 Privilegia, quæ competunt
ratione nudi ministerij,
cum officio silent.

34 Aliter est asserendum de illis,
quæ competunt honoris ra-
tione.

35 Concessa ad tempus, tempore
finito, denegata censentur.

36 Uxores viri in nobilitate, & ra-

37 Vir, & uxor equā lance pen-
duntur.

38 Ab uxore committente stu-
prum post restitutum dotem,
dos repeti potest.

39 Viduas familiarium, officia-
liūque Sanctæ Inquisitionis
privilegijs maritorum non
gaudere tādem cōcluditur.

Dubitari etiam potest: utrū
viduæ officialium, familia-
riumque Sanctæ Inquisitionis
gaudeant privilegio maritorū vita
functorum?

Ratio dubitandi est in promp-
tu: nam privilegium prædicto-
rum est personale; sed privile-
gium personale personam sequi-
tur, & cum illa extinguitur: ex in-
cap. privilegium de reg. jur. lib. 6.
Cardos. in prax. verb. privile-
gium n. 4. Sanch. Decalog. lib. 6.
cap. 16. n. 19. Barb. in dict. l. quia
tale ff. soluto matrimo. plures
alij accusati à Barb. in locis com-
munib. l. iter à P. n. 47. & ab altero
Barbos. de axiomat. jur. axioma
190. n. 5. Sperell. decis. 121. n. 61.
ergo prædicto privilegio viduæ
minimè gaudere debent.

Confirmatur primò supra posi-
ta ratio dubitandi ex eo; quia pri-
vilegium concessum ratione of-
ficij, finito officio, extinguitur.
Probatum primò ratione, deinde
authoritate, ultimo multis exem-
plis. Ratio est; quia cum marito
principaliter concedatur privile-
gium

gium, & ab ejus personâ dirivetur ad personam uxoris, mortuo eo, cui principaliter fuit concessum, in consequentiam extinguitur: ex regula cessante causa cessat effectus, deducta *ex cap. cum cessante de appellationib. cap. magnæ in fin. de vot. leg. adigere 6. ff. de jur. patronat. l. si pater ff. de heredib. instituend. l. generaliter cod. de Episcop. & Cleric. l. cum te cod. de pact. inter emptor. Balmassed. de collect. q. 41.*

Authoritas non deficit: nam ita tenet *Bald. in l. 2. cod. de Episcop. & cleric. Dec. in l. in omnibus casibus ff. de reg. jur. num. 10. Hipolit. in leg. unica cod. de rapt. virgin. Roland. cons. 52. n. 40. lib. 2. prosequitur Tiraquell. tractat. cessante causâ 1. p. à num. 11. Barb. in dict. l. quia tale ff. de soluto n. 31. Reynos. observ. 3. num. 13. ubi asserit privilegia, quæ competunt ratione officij, & dignitatis illi annexæ, mortuo marito, extingui. Cabed. 1. p. decis. 98. num. 3. & arest. 71. sic judicatum refert & 2. p. decis. 213. n. 5. Delben. de immunit. tom. 1. dubit. 23. n. 13. cap. 4.*

Exempla multa in nostro jure inveniuntur, quorum aliqua hic breviter narrabimus: primum sit viduarum commendatariorum, quæ ratione privilegij defunctorum maritorum non excusantur à tributis; ut tradit *Reynos. dict. obs. 3. num. 15. & 16. & n. 17. allegat Cabed. 1. p. decis. 98. ubi nobis*

refert viduam, cujusdam commendatarij ordinis Domini nostri Jesus Christi fuisse condemnatam ad solvendam gabellam, non obstante viri demortui privilegio, quo se munire intendebat. *Cortiad. decis. 8. n. 111.* Sit secundum viduarum clericorum, quæ simili modo non liberantur à tributis. *Delben. de immunit. tom. 1. dub. 23. n. 13.*

Sed privilegia officialium, familiariumque Sanctæ Inquisitionis fuerunt illis concessa ratione officij, ut patet ex tenore privilegiorum: ergo viduæ illorum illis frui non possunt.

Confirmatur secundò supra posita ratio dubitandi ex eo: quia, si privilegia extenderetur ad viduas, daretur extensio de personis ad personas; sed ista non potest dari, ut multoties dicimus: ergo &c.

Pro parte affirmativa non modica existunt fundamenta, quibus difficilis redditur decisio præsentis quæstionis: Nam primum, vidua mariti præmortui conditionem, privilegium, & honorem sequitur, dum aliud matrimonium non celebrat. *l. decurione 14. ff. de decurionib. l. filius §. vidua ff. ad municipal. l. femine ff. de Senatorib. tradit cum Otalor. Garc. Pichard. Reynos. dict. observat. num. 1. Cabed. dict. decis. num. 1.* ergo eo vitâ functo privilegij antidebet. *Carlov. tit. 1. disp. 2. num. 63. & 66.*

Confirmatur hujusmodi fundamentamen-

9 damentum, etiam ratione, autho-
 ritate, & exemplis, ratione, quia
 vidua abstinens à secundis nuptijs
 videtur in præteriti viri conjugio
 perdurare; *ex l. in mulieres cod. de*
incol. lib. 10. l. ultima cod. de bon.
matern. Ægid. de jur. & pri-
vilieg. honest. art. 5. num. 12. ex
 quâ ratione inquit *Avill. in cap.*
Prætorũ cap. 1. n. 19. viduam gau-
 dere privilegio; *Sperell. decis. 157.*
per tot. Carlev. de judic. tit. 1.
disp. 2. num. 683. & *Avillis* docet
 gaudere privilegio, & similiter,
 viri in solutione collectarum, &
 10 tributorum, & n. 20. non tenere
 se disdicere, nec cantare palido-
 niam, si maritus ejus ad id non te-
 11 neretur, & n. 30. retinere forum, &
 privilegia in favorabilibus, & non
 ita in odiosis. *Carlev. ubi supra*
 12 *num. 682. cum seqq. Balmassed.*
de collect. q. 41. per tot.
 13 Adest etiam autoritas: nam
 viduas retinere privilegia mari-
 torum, & officij dignitatem non
 8 expirare eo finito in memoriam
 primi statûs, tenet *Sous. in l.*
femine 2. p. num. 38. ff. de reg.
jur. Carvalh. ad cap. Raynald.
de testament. 2. p. num. 284. ubi
 loquitur in Bachalauro post de-
 positum eorum officium; ad cujus
 probationem est textus apertus
in l. 1. cod. de advocat. diversor.
judic. & in specie viduarum fa-
 miliarium, ac officialium Sanctæ
 Inquisitionis defendit *Cutellus al-*
legatus à Cortiad. decis. 30. n.
 163.

Non desunt etiam plurima ex-
 14 empla, quibus id suadet. Et pri-
 mò patet exemplo viduarum se-
 natorum, quæ gaudent eisdem
 privilegijs, quibus eorum mariti
 fruebantur; *ex regia Ord. lib. 2. tit.*
59. §. 15. ubi Peg. tx. in l. 1. cod. de
dignitatib. lib. 10. Reynof. dict.
observ. n. 9. Barb. in d. l. quia tale
n. 29. Secundò patet *ex l. 18. tit.*
14. lib. 6. Ordinament. secundum
 15 quam immunitas concessa officia-
 libus regijs extenditur etiam ad
 eorum uxores viduas. *Reynof.*
Barbos. ubi proximè, Cortiad.

His omnibus pro utrâque par-
 te maturè ponderatis, sub duplici-
 distinctione præsens dubium re-
 solvendum esse putamus.

Distingue igitur primò inter
 16 eum casum, quò privilegia com-
 petunt maritis ratione personæ,
 seu officij, & inter eum casum,
 quò privilegia competunt maritis
 respectu honoris, seu dignitatis;
 17 ita ut in primo casu asserendum
 sit viduas non gaudere privilegio
 maritorum; in secundo affirman-
 dum illis juvari posse.

Quoad primum distinctionis
 membrum, probatur assertum *ex*
l. semper §. negotiatores ff. de jur.
immunit. quæ inquit negotiatio-
 18 res, qui annonam urbis juvant,
 etiam naviculanos, qui annonæ
 urbis serviunt, immunitatem à mu-
 23 neribus publicis consequi, quan-
 diù in hujusmodi actu sunt: & ge-
 nerale est in omnibus actibus,
 24 artificijs, negocijs, muneribus, &
 officijs

officijs, ut privilegia illis concessa, tandiù solùm durent, quandiù quis in illis se exercet, ut *in dicto §. negotiatores, & in §. ult. ejusdem legis, & ibi Barthol. notabile 2. & in l. atlete in princ. ibi: quod in præductu sunt, & ibi gloss. verb. gentium ff. de execut. tutor. & in magno jurium aparatu Tiraquell. de causâ cessante p. 1. n. 210. 213. & n. 227. Surd. decis. 224. num. 4* facit *l. qui sub pertextu cod. de sacros. eccles. Barbos. ad l. 1. ff. de soluto p. 7. num. 62. cum seqq. Almeyd. de numer. quinar. cap. 5. n. 6. probat etiam tx. in l. cura §. deficientium ff. de munerib. & honorib. ubi privilegium propter paupertatem concessum, expirat auctis facultatibus: tx. in l. fin. cod. qui bona ceder. poss. ubi privilegium cessionis bonorum cessat superveniente pinguiore fortuna: tx. in l. titia scio §. cessuras ff. legat. 2. ubi privilegium propter minorem ætatem inductum, superveniente ætate perfectâ finitur: tx. in authentica agricolatores. cod. qui res pignor. obligari poss. ubi privilegium agricolis concessum, eo tempore durat, quo agricolæ fuerint, & animalia aratoria habuerint: tx. in l. neminem cod. de consulib. lib. 12. ubi privilegium, quis non habet alicujus artis, seu officij, nisi, qui re ipsa gerit. Roland. tom. 3. conf. 79. n. 41.*

24 Quoad secundum distinctionis membrum, probatur assertum ex eo; quia privilegium concessum

ratione officij, cui annexa est dignitas, durat etiam finito officio; *ex tx. in l. unica cod. de magistr. sacros. Scrin. lib. 12. ibi: viris spectabilibus magistris omnium sacrorum scriniorum nostræ benevolentia liberalitas tribuenda est, qui nostræ quodammodo adsidere magestati videntur, idedque post depositum etiam officium ab omni jurisdictionis onere, seu civilium, seu militariu judicium, prorsus immunes esse precipimus, ut nec amplissima quidem sedetur culminis, eis nulla molestia super suspiciendo, quolibet gravamine, privato, vel publico, penitus injugatur. Hoc beneficium ad proximos etiam sacrorum scriniorum, & ex proximis volumus prorogari, & ex tx. in hac nostrâ l. 2. cod. de præp. sacr. cubic. lib. 12. ibi: hac nostræ mansuetudinis æternæ lege sancimus; ut omnes cubicularii, qui de nostro cubiculo exeunt, antequam primu locu obtineant, excepto castrense, & comiti domorum, his privilegis perfruantur, idest, neque possessiones suas angarias, sive per angarias, vel etiã per averendos in posteru dispositione tui culminis, vel alicujus calûnia dare coguntur, nè sordidis adstricti muneribus, decus ministerijs. quod militado videbatur adepti, otij, tēporis, & quietis amittant. Unde cū dignitas viri quodammodo resplēdeat in uxore, & ista, dum se abstinet à secundis nuptijs, videatur in primo conjugio perdurare, restant aliqua reliquia privilegij cōcessi, quod*

- quod quandoque non cessat propter reliquias, quæ remanent; *ex l. fin. ff. de decurionib. l. etiam ubi Mansilius ff. de quæstionib. Roland. conf. 52. num. 52. cum seqq.*
- 26 *Sperell. decis. 157. per tot. ubi n. 17.* dicit esse viduam veram, vivam viri imaginem, & retinere privilegia etiam exorbitantia.
- 27 Distingue secundò inter privilegia, quæ maritis competunt ex mera gratiâ concedentis, & inter privilegia, quæ maritis competunt, vel ratione contractûs, vel ratione solutionis servitorum; ita
- 28 ut in primo casu verum sit dicere viduas, & hæredes illis minimè favere posse; at verò in secundo è converso.
- 29 Assertio quoad primam partem probatur *ex l. i. §. permittitur ff. de aquâ quotidian. ibi & datur interdum prædijs, interdum personis; quod prædijs datur, extinctâ personâ, non extinguitur; quod datur personis, cum personis amittitur, ideoquè nec ad alium dominum prædiorum, neque ad heredem, vel qualemcumque successorè transit. Roland. tom. 3. conf. 13.* ubi dicit
- 30 privilegium concessum gratis à Principe ejus voluntate, & invito privilegiato revocari posse. *Suar. de legib. lib. 8. cap. 3. n. 17. cum seqq.* & privilegij, & legis natura est, ut possit à concedente, seu legislatore revocari sine causâ, *Cancer. 3. var. cap. 3. num. 150. in terminis Oliva de for. ec-*
- cles. i. p. cap. 13. per tot.*
- Pars autem secundæ distinctionis prælibatur: quia quando privilegium conceditur viro, vel propter contractum, vel propter solutionem servitorum, vel propter benemerita; tunc tale privilegium competit viduæ, & transit ad hæredes, si verba privilegij, & subjecta materia non resistent; quia hujusmodi privilegium est indiferens, & secundum contractum, vel benemerita, & verba concedentis, est judicandum, vel reale, vel personale, & in dubio potius reale, & transmissibile ad hæredes, quàm personale. *Cancer. 3. var. cap. 3. à n. 150. usque ad n. 155. Barb. ad cap. sanò 9. de privileg. num. 8. Oliv. de for. eccles. i. p. q. 3. per tot.*
- 31 Distingue tertio inter privilegia, quæ competunt maritis ratione nudi ministerij, & inter privilegia, quæ competunt ratione nobilitatis; in primo casu dic privilegia non competere viduæ; in secundo contrarium tene. Quoad primam partem probatur: quia concessum ad tempus determinatum, durat illud tempus, quod in privilegio continetur, & tempore illo transacto, perditur privilegium; *l. quoties cod. de præcib. Imperatorib. offend. ubi Cynus, Barthol. & Bald. l. falso cod. divers. rescript.* quoniam concessio determinata operatur, ut quis non possit illà uti, nisi secundum formam limitatam: *l. is, qui duos ff. de servitutib.*

utib. prædior. l. cum serv. ubi Bald. ff. de contrab. emptio. idèd privilegium concessum alicui ob aliam causam, seu propter aliquod publicum officium, vel ministerium, cessat cessante causa, officio, seu ministerio: ex cap. subjectum de decimis l. generaliter cod. de Episcop. & Cleric. Quoad secundam: quia uxores coruscant nobilitate, & radijs maritorum: ex Authent. de consulib. §. 1. collect. 4. & ex leg. ultim. cod. de nuptijs ibi: non patimur in uno eodem connubio mariti felicitatem uxore fieri infortunium, ut quantum vir in altum tollatur, tantum cõjux decrescat; absit itaque nostro tempore hujusmodi asperitas, ut firmum mâneat matrimonium, & uxor marito concrescat, & sentiat ejus fulgorem; quod etiam post mortem procedere ait l. quoties 3. cod. de privilegi. Scholar. lib. 12. ibi: vel eorum conjuges, sivè adhuc viverent earum mariti, sivè post mortem eorum in viduitate constitutæ sunt; & meritò: quia vidua, durante viduitate, videtur esse in primo matrimonio: ex l. ult. cod. de bon. matern. quâ ratione tenet Ozaf. decis. 77. n. 13. 14. & 15. cum multis, quod vidua, cui dos fuit restituta per hæredes mariti, si deinde post talem restitutionem stuprum commiserit, possunt hæredes dotem repetere: quamvis Roland. libr. cons. 87. contrariam habeat sententiam, quam rejicit

Cald. forens.

His sic breviter distinctis ad 39 plura scitu dignissima in hac materiâ decurrere potes, quæ ex præcedentibus doctrinis se se offerunt ante oculos observari; & ex primo membro primæ distinctionis collige non gaudere privilegij viduas omnium officialium, qui propter officia non nobilitantur, & sic in nostra quæstione resolve viduas familiarium eorum privilegij non gaudere; cætera collige cum *Balmassed. de collect. quæst. 41. per tot.*

CAPUT VII.

Filij an gaudeant privilegio patrum?

SUMMARIUM.

- 1 Filios, filiasvè, qui sub sacris paternis existunt, patrum privilegij muniri ostenditur.
- 2 Sunt corporis patrum veræ partes.
- 3 Filij equitum trium ordinum patrum privilegij fruuntur.
- 4 Similiter filij clericorum conjugatorum.
- 5 Pariter senatorum filij.
- 6 Incluso patre, includitur filius; & è contra.
- 7 Nobilitas patrum ad filios dirivatur.
- 8 Patrum privilegij non possuntur emancipati filij.

G

9 Privi-

- 9 Privilegiū cōcessum filijs, filiabus, & descendētibus, ad natos ex feminis non extenditur. *compet. Narbon. l. 20. gloss. 1. à n. 52. tit. 1. lib. 4. recopilation. Cortiad. decis. 8. n. 112. & decis. 30. n. 169.*
- 10 Nisi sit feminis concessum.
- 11 Mortuis patribus filij, filiæ vè familiarium, & officialium Sanctæ Inquisitionis eorum privilegijs non gaudent. *Confirmatur primò ex eo: quia filij equitum ordinum militarium gaudent privilegijs suorum parentum. Delben. de immunit. ecclesiast. tom. 1. cap. 1. dubit. 11. sect. 4. & cap. 4. dubit. 23. num. 24. Dian. 3. part. tractat. 1. resolution. 7. Fermosin. in cap. 2. quæst. 14. num. 1. de judic. Squilante de privileg. clericor. cap. 7. dubit. 1. num. 13. & dubit. 2. num. 35. Cortiad. decis. 8. num. 113. licet Valasc. ad §. 6. reformationis justitiæ, contrarium teneat.*
- 12 Filij illegitimi privilegijs parentum non gaudent.
- 13 Nepotes etiam in nostra specie privilegijs non fruuntur.
- 14 Jure communi attento aliquando poterunt.
- 15 Filij, qui in domo parentum non degunt, nec ejus expensis aluntur, privilegijs non muniuntur.
- 16 Privilegium concessum monasterio, ut ejus monachi excommunicari non possint, comprehendit tantum monachos in illo existentes.
- 17 Filij naturales plebeiorum in nostro regno ejusdem titulantur privilegijs, quibus legitimi potiuntur.

Filij, filiæ vè officialium, familiariumque Sanctæ Inquisitionis gaudere suorum patrum privilegijs, extra dubium esse videbatur: quia filius, filiæ vè dicitur pars corporis patris; *ex l. cum sci-mus §. fin. cod. de agricol. & cens. lib. 10. una, eademque persona reputatur; ex l. fin. cod. de impuber. ibi: non solū de jure, sed naturaliter, Almeyd. de num. quinar. alleg. 20. n. 1. ita tenet Fermosin. in cap.*

Confirmatur secūdo ex eo: quia filij clericorum cōjugatorum gaudent privilegio suorum parentum. Delben. in dict. dubit. 11. num. 9. & dubit. 23. num. 14. cum seqq. Barbof. de jur. ecclesiastic. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 62. in solutione gabellarum, cæterorumque privilegiorum, quæ cum illis convenire possunt.

Confirmatur tertio ex eo: quia filij Senatorum gaudent privilegio suorum parentum etiam demortuorum: ex Cabed. decis. 223. num. 11. licet contrarium doceat Cortiad. decis. 10. num. 121. Barbof. in l. quia tale 25. ff. soluto.

Confirmatur quartò ex eo: quia sicut exclusus pater censetur, exclusus